

14 APR. 1998 / 476

ROSMALLA

In dit nummer o.a.:

- *Rusmollese vant jaar*
- Een nieuw gemeentewapen
- Augustines Godefrida

Jaargang 8
Nummer 1
Maart 1998

Colofon

Rosmalla (ISSN 0925-2894) is een uitgave van de Heemkundekring Rosmalen en verschijnt eenmaal per kwartaal.

Redactie: Mari van de Ven en Harry Coppens.

Redactieadres: Stationsstraat 8, 5241 EE Rosmalen, tel. 073-5218349.

Secretaris Heemkundekring: A.J. van de Ven, M. Nijhoffstraat 8, 5242 CV Rosmalen. Tel. 073-5214094.

Leden, abonnees en donateurs ontvangen *Rosmalla* en *Rosmalla Extra*. Donateurs betalen minimaal f 25,- per jaar. Abonnees (voor minimaal één jaar) betalen f 25,- per jaar (postabonnees f 35,- per jaar), over te maken op het bankrekeningnr. van de Heemkundekring, o.v.v. "abonnement Rosmalla".

Bankrekeningnr.: 18.45.43.444 (Rabobank Rosmalen, postgiro van de bank: 1099372) t.n.v. Heemkundekring Rosmalen, Deken Fritsenstraat 53, 5243 VM Rosmalen.

De meeste oude nummers van *Rosmalla* en *Rosmalla Extra* zijn nog verkrijgbaar op het redactieadres.

De redactie is niet verantwoordelijk voor de inhoud der ondertekende artikelen, waaraan ook nooit iets veranderd zal worden zonder overleg met de auteur(s). Foto's en andere illustraties worden te allen tijde teruggezonden; teksten op verzoek.

Copyright • maart 1998. Heemkundekring Rosmalen. Zonder toestemming van redactie en / of bestuur mag niets uit deze uitgave worden overgenomen.

Van de redactie

Naar goede gewoonte is de *Rosmalla* weer eens goed gevuld met veel verschillende artikelen. Het aanbod is dit keer aangenaam gevarieerd, met gebruikelijke bijdragen van de gebroeders Veekens en Henk de Werd, de vaste series *Coudewater* en *Kinderliedjes* en vele korte artikelen. Waarschijnlijk zou U door een uitgebreide opsomming van de artikelen hopeloos verveeld raken, dus zullen wij het voorwoord dit keer lekker kort houden. We wensen U veel leesplezier.

De redactie van *Rosmalla (Extra)*,
Harry Coppens & Mari van de Ven

Kopij voor het volgende nummer inleveren vóór 15 mei 1998.

Bij de voorplaat: Het industrieterrein van Hammerfest, de meest noordelijke stad van Noorwegen, ongeveer 3330 kilometer van Rosmalen. Cor Verstegen kwam dit bord tijdens een vakantie tegen. Coll. Cor Verstegen.

In memoriam M'rie de Wit

Op 3 maart jl. is op 71-jarige leeftijd plotseling ons medelid Marie van der Burgt-de Wit overleden, in de omgang beter bekend als *M'rie de Wit*. Op zaterdag 7 maart 1998 is zij onder grote belangstelling, van onder meer vele leden van onze Heemkundekring, begraven. Ons bestuurslid Henk de Werd heeft tijdens de uitvaartdienst onder het pseudoniem Driek van Grette op de van hem bekende wijze een kernachtig portret van haar geschetst. M'rie is al vanaf de oprichting van onze Heemkundekring een trouw en enthousiast lid geweest. Ze was niet alleen een vaste bezoeker

van de thema-avonden en andere bijeenkomsten, ze was ook meestal aanwezig bij onze andere activiteiten. Maar met name was ze zeer actief in de werkgroep *Inventarisatie, documentatie en archief*, waarbinnen zij zich bezighield met het foto-, bidprentjes- en knipselarchief. Meer in het bijzonder verzamelde ze uit plaatselijke en regionale kranten datgene wat over Rosmalen werd geschreven en wat belangrijk was om te bewaren voor het archief van onze vereniging. M'rie deed dat zeer nauwgezet maar ook met veel animo. Ook was zij een zeer verdienstelijk lid van de werkgroep *Tentoonstelling*, waarin zij een werkzaam aandeel had, zowel voor, tijdens als na afloop van de exposities. Ze was permanent aanwezig, en niet alleen lijfelijk, maar stak metterdaad de handen uit de mouwen. Ze was niet passief maar had vaak goede ideeën. Zo was zij o.a. de animator om tijdens tentoonstellingen eens te beginnen met het neerleggen van fotoboeken, waar bezoekers in zouden kunnen snuffelen. Ze kwam dan steeds met het voorbeeld van de Heemkundekring Nuwelant (waar zij overigens ook lid van was) en waar dat op de jaarlijkse tentoonstellingen volgens haar zo'n succes was. Bij onze laatste tentoonstelling over de Oud-Indiëgangers heb ik haar beloofd dit in de toekomst, in overleg met de werkgroep, in overweging te zullen nemen. M'rie heeft met veel plezier en in goede harmonie met anderen belangrijk werk voor onze vereniging verricht. Als op haar een beroep werd gedaan was dat nooit tevergeefs. Haar betekenis voor onze Heemkundekring is dan ook zeer groot geweest, waarvoor we haar postuum heel erg dankbaar willen zijn, niet alleen omdat zij zich, zoals gezegd, erg verdienstelijk heeft gemaakt, maar ook vanwege haar openheid en haar joviale omgang. Ze was gewoon M'rie, recht door zee, geen franje!! Het is heel erg jammer, in de eerste plaats voor haar kinderen en kleinkinderen, maar ook voor ons, dat zij niet meer in ons midden is en dat we voortaan verstoken moeten blijven van haar gemoedelijke aanwezigheid en waardevolle inbreng in het wel en wee van onze vereniging, die zij een zo warm hart toedroeg.

De voorzitter van de Heemkundekring Rosmalen, Th.G.J.M. Derksen.

Rosmalense toponiemen en grondbezit een eeuw geleden 3

Wim Veekens

In het vorig nummer van *Rosmalla* hebben we een overzicht gegeven van de landerijen van Van Rijckevorsel, Van Rijckevorsel Van Kessel, Van de Mortel en Leonard Spierings.

Bij de laatstgenoemde blijven we nog even stilstaan. Bosschenaar Spierings had, volgens het boekje van rentmeester Gerardus van Beek, zowat 130 'Maliskampse' (grote en kleine) percelen, vallend onder sectie D, op zijn naam staan, waarvan de meeste betrekking hadden op bouw- en weiland en hakhout, en waarvan maar een heel gering aantal een naam had (uitgaande van de aantekeningen van Van Beek).

In de eerste aflevering hebben we geen percelen van sectie D uit de notities van Van Beek kunnen halen; in de tweede aflevering alleen maar de sectie-D-percelen die op naam van Leonard Spierings stonden; in deze aflevering kunnen we andermaal geen percelen van kadastrale sectie D vermelden, ofschoon we toch de landerijen van vijftien grondbezitters de revue laten passeren!¹

"Landerijen van den WelEdele Heer A.J.A. van Lanschot te 's Hertogenbosch Nederlandsche Bank"

Coll. Fr. v. Susante.

A340: 2h 15a 30c, In de Lunerkampen;
A878-879: 1h 93a 50c, aan de Knevelkade.

"Landerijen van den WelEdele Heer F.C. Ummels Notaris te 's Hertogenbosch"

A283: 3h 84a 60c, aan de Lunerkampsche kade;
A...: 2 morgens aan de Vliet;
B679: 2h 40a 30c, tegen de 4 morgen middelste heuvel;
B680: 2h 36a 80c, tegen de Rumpertsche Wetering.

"Landerijen van den Hoogwelgeb. Heer Jhr. A. van der Does de Willebois Notaris te 's Hertogenbosch"

A73: 1h 53a 50c, op de Rosmalensche Slagen.

¹ Deze vijftien personen hadden ook geen naamloze percelen van sectie D op hun naam staan, zoals dat - we hebben het zojuist hierboven gezien - wel bij L. Spierings het geval was.

"Landerijen van de Beursenstichting ad Studia te 's Hertogenbosch Jhr. L(?) van der Does de Willebois"

A35: 2h 68a 90c, de Bezaren in de Saren a/d wetering.

"Landerijen van den WelEdelzeergel. Heer G.L.H. Deekers c.s. te 's Hertogenbosch"

B30: 1h 17a 70c, Vissersblokje in de blokken;

B477: 3h 47a 10c, 16e Rosm.hoef 3e Kamp v.d. hoefdijk;

B484: 3h 07a 20c, de Keelkamp, 15e Rosm.hoef 4e Kamp v/d achterdijk;

B521: 1h 80a 50c, 10e Rosm.hoef tegen Rijnenkamp (?)²;

B532: 2h 51a 00c, In de 9e Rosm.hoef, 3e Kamp v/d hoefdijk;

E43: 1h 71a 00c, Het IJzerkampke in de Vliert.

"Landerijen van den WelEerwaarden Heer L. Gast Kapelaan te Drunen"

B678: 3h 14a 50c, tegen de 3 morgen;

C570-614: 18h 27a 28c, Oude Duinsche hoef;

C1029: 2h 75a ooc, Dennenbosch langs den grintweg;

C1037: 52a 00c, dreef opgaande boomen aan den Rijksweg;

F874-876: 8h 52a 00c, weiland in de Vliertjens;

F1189: 3h 55a 17c, Dennenbosch genaamd de Buis.

"Landerijen van den WelEerwaarden Heer Pastoor Sweens te Vortum gemeente Sambeek"

A60,61,63,74: 4h 65a 50c, Den Paardskamp in de Rietbeemden;

de Voorste (3 m(orgens)),

de achterste (2 1/2 m.).

"Landerijen van den HoogWelgeb. Heer Jonkhr. van Grotenhuis te 's Gravenhage"

A229: 2h 14a 30c, nabij de Striemsche Straat benedenkant.

"Landerijen van de WelEdele Heer F.A. Holleman te Oisterwijk"

E39: 1h 75a 50c, 2e kamp gend. de 2 morgen tegen de 3 morgen;

E47: 1h 85a 00c, de 13 hont den 3e Kamp van de Braak;

F53: 67a 90c, bouwland het Mutske.

"Landerijen van Mejuffrouw Susanne van Deutekom te Driel"

B43: 3h 62a 80c, Eerste perceel van den Seperskamp de bovenste, 2e perceel van den Seperskamp de benedenste;

E203,204,608: 1h 26a 40c, bouwland de lange heide.

"Landerijen van Mevr. de Wed. Dittlinger te 's Gravenhage"

A118-121: 4h 79a 80c, Bruistenveld a/d Heinist.

---

² Deze moeilijk leesbare naam lijkt een verkorting. Het is niet onmogelijk dat Van Beek hiermee *Rijnenkooi bedoeld heeft.

Kinderliedjes 18

109. In 't nieuwe huis

Een ijverig muisje
Dat zocht naar een huisje
Voor moeder de vrouw en zijn verder gezin.
Lang had hij gelopen,
Maar niets vond hij open.
Dat was voor het muisje geen prettig begin.

Het muize-mamaatje,
Dat wachtte op paatje.
Waar zou hij toch blijven? Ja, 't duurde wel
Licht kwam er een katje, [lang!
Dat pakte haar schatje.
Brr, 't werd al koud en ze waren zo bang.

Hoera, daar was vader.
Vermoeid kwam hij nader.
Hij trok aan 'n veter een schoen met zich
Die was, moet je weten [voort.
Een beetje versleten,
Maar 't was toch een huisje, zoals het [behoort.

't Gezellige troepje
Kroop dicht in een groepje,
Zover als 't maar kon in de neus van de
Toen leek hun die woning [schoen.
't Paleis van een koning.
Ze konden 't er stellig een jaar wel mee [doen.

110. De olifant krijgt een nieuwe slurf

Kees zwom eens naar de overkant;
Daar stond een grote olifant.
De olifant zei: "Mijn slurf is weg!
Wil je me helpen zoeken, zeg?"

Da's goed! zei Kees, en zat al vlug
Hoog op de olifant zijn rug.
O,o wat liep die olifant!
Ze waren zo in Griekenland!

Maar kijk, wat lag daar op de grond?
't Was niet de slurf die Kees daar vond.

Het was de slang van de brandweerspuit,
Die zette hij aan Jumbo's snuit!

Nu had Kees' vriend, de olifant,
De langste slurf van Griekenland.
De langste slurf met een pomp er bij,
Wat was die olifant nu blij!

111. Een rare hoed

Moeder bakte pannekoeken.
Wimpie keek nieuwsgierig toe,
Hoe ze toch die koeken keerde:
Hé, dat kon ze knap, die moe!

Hup, daar wipte er weer eentje
Moeder ving hem omgekeerd.
Wimpie dacht: "Ging moe maar even,
'k Had dat kunstje gauw geleerd!"

Tingeling! Moe ging naar voren
Wim nam gauw de koekepan,
Wipte vlug de koek de lucht in,
Maar - wat zeg je daar wel van?

't Kunstje bleek niet zo eenvoudig,
Want - waar kwam de koek terecht?
In de pan?? Op Wimpies hoofdje!
Nou, die hoed beviel hem slecht!

112. Mis jagertje

Eens ging een jager op de jacht
Met weitas en geweer.
Nu liep hij hard en dan weer zacht,
De velden op en neer.

Een zwarte punt stak boven het gras,
"Ha", dacht de jagersman,
"Als dat nu eens een haasje was,
Dan was 't er daad'lijk an."

De jager laadde zijn geweer,
Lei aanstonds aan en, paf!
Een schot weerklonk, de rook sloeg neer,
En de oren waren er af.

Ha, dacht ie, die is er geweest!
Hij ging er heen en toen....
Vond hij in plaats van 't grauwe beest
Een stukgeschoten schoen.

113. De jonge haas

Met flinke stap, fier als een held
Die voor geen schepsel hoeft te vrezen
Keerde eens een haas bebloed van 't veld.
't Was of hij blufte: " 'k Mag er wezen!"

Zijn moeder zag hem. "Kind, je bloedt!.."
sprak zij, "wat overkwam je heden?"
"Wel." antwoordt hij, "met leeuwemoed
Heb ik een zware strijd gestreden."

"Wat!" riep verwonderd iedereen,
"Gestreden? Hoe: Dorst jij het wagen,
Een hond, een hond .." "Wel vrienden, neen
Ik heb een grote...muis verslagen!"

114. Het tinnen soldaatje

Er was eens een tinnen soldaatje
Dat zat op een tinnen paard.
Het paard had vier tinnen poten
En een lange tinnen staart

Het tinnen soldaatje wachtte
Op 't schallen van de klaroen,

Om met zijn tinnen sabeltje
Zijn tinnen plicht te doen.

Maar de klaroen bleef zwijgen
Want zij was ook van tin.
En niemand kon er op blazen;
Er zaten geen gaatjes in.

115. Storm op zee

Vier kornuitjes zaten daar
Blij en vrolijk bij elkaar.
Toen kwam grote Wout er aan,
Die ging op het hoekje staan,
En hij bleef maar stil aan 't loeren.
Wat zou die wel uit gaan voeren?

Ha jawel, ik merk het al:
In zijn hand heeft hij een bal.
Hij geniet er nu al van
En hij mikt zo goed hij kan,
Om dat ene schip te raken...
Hola, Wout, geen stukken maken.

Pats, daar vliegt de dikke bom
Midden in de grote kom,
Dat het water spet en spat:
Alle schippertjes zijn nat,
Maar niet een verloor zijn leven
En de vloot is heel gebleven.

Voor U gehoord 13

Harry Coppens

- Als je in de zomer over de Maasdijk tussen Gewande en Empel fietst, zie je dikwijls een schaapherder met een kudde schapen, die het talud van de dijk, dat deel uitmaakt van het buitendijksland, aan het afgrazen zijn. Twee wakkere honden houden hen hierbij nauwlettend in het oog. Er zijn nogal wat mensen die even afstappen om een praatje te maken met de herder. Zo gebeurde het ook eens dat een man van zijn fiets stapte en de herder vroeg: "*Es ik nouw raoj hoeveul schaope dè uwes heet, maag ik er dan een utzuuke?*" *D'n herder zin dettiej dè moeg, umdettiej docht dè dieje mins dè toch niej kos wete. Dieje mins zin : "267". En un dè dieje mins 't geraoje ha, moeg hij 'n schaop utzuke. Nao hil lang zuke viet iej 'n schaop en lin 't in zonne nek. En toen iej weg mende te fietsen, zin d'n herder: "Es ik nouw raoj*

waor uwes vandaon komt, maag ik dan ok 'ne wens doen?" "Ja, natuurlijk," zin dieje mins. "Uwes komt ut Den Bosch", zin d'n herder. "Ja", knikte dieje mins. "Maag ik dan nouw munne hond trug," vroeg d'n herder.

- D'n urgenist ging mi Kersmis in de kerk dood en opoe d'n Bies zin: "Dè's toch unne schonnen dood. In de kerk en dè mi de Kersmis." "Nou." zin d'n Dilles, "loat men dan mar de pè:p utgaon bè Anna van Zuyle." (thans het Wapen van Rosmalen).

- In vele gesprekken hoor je nogal eens As...as (wij zeggen meestal Es..es). De aangesprokene reageert dan dikwijls met As..dès verbrande turf. As de as brikt velt de kar. As d'n hiel naor beneje kumt hen we allemaol 'n blauw muts op.En as de lucht naor beneje velt, zèn alle musse gevange. En es, is 'n krom letter, essiej recht is dan deugtiej niej, en er is ginne smid dietum recht kan slaon.

Hij waar unne pliessie, in 't recht, en van de wet.

Hij din nooit iets schuins of zoiets.

*'t Innigste dettiej nooit recht zette
waare de bonstake en ok z'n fiets.*

- Een oud stel is pas getrouwd. Zij kleedt zich heel pikant en wacht in bed op haar man. Deze komt de slaapkamer in, trekt z'n nachtgoed aan, zegt welterusten en valt in slaap. De volgende avond trekt ze 'n baby doll aan, maar haar man reageert weer op dezelfde manier. De avond daaropvolgend schuift ze naakt onder de dekens. En als haar man haar zo ziet, zegt hij: "Ik weet niej wè ge nouw aon het, mar dè motte uurst mar 's goed strè:ke."

- Hij ligt al een week in het ziekenhuis. Het ene onderzoek na het andere. En als de arts op het eind van de week langs komt, vraagt hij: "En dokter, wè hedde gevonde?" "Beste man", zegt de dokter, "ik zal niet om de hete brij heen praten. Je hebt me trouwens ook gezegd het beestje bij z'n naam te noemen. Het is, kortweg gezegd, verkeerde boel. En je hebt nog maar een maand te leven." "Waarvan?" zegt de man.

- Koba was al over de dertig en nog allinnig. Daarom plaatste ze een advertentie: "Nog aantrekkelijke vrouw, mi 'n klein lichamelijke afwijking, zuukt unne zurgzame mins um es we mekare ligge 'n huwelijk aon te gaon." Driek van tante Jaon vond dettiej wel zurgzaam waar en durrem schrief hij heur unnen brief. En in d'n brief die zij hierop trugschrief vroeg ze of iej naor heur wò komme um heur 'ns te bekè:ke. Hij ging er op af en hij zaag er wel iets in. Ze ha lekkere koffie mee 'n eige gebakke kuukske. En ok nog 'n segaar en twi: konjekskes. Zulliej buurte hel wè af. Mar toen 't voort ted wier um op huis aon te gaon vroeg hij hil vurzichtig naor heur klein lichamelijke afwijking, want zo op 't blote oog zaag hij niks aon heur. "Dè klopt", zin ze, "dè kan ok niej, want hij is um dezen ted alted nog op school." "Oh, dan bende gè 'n haakweeuw, zoveul es. Dan bende inderted tege de lamp geloope of ge waart niej vur den donkere binne. Dan doe'k toch mar weer op ons moeder aon. Want ik moet er gin diej de eierkurf hi laote valle (of: diej durren eierkurf al 'ns umgeschud hi).

- Sjarrel werkt op 't raodhuis. Hij heget werke niej utgevonde. Hij is nog te lui um O.L. Heer goeien dag te zeggen. Op unne dag leupt er 'n wesp over z'n pupier en diej wil iej mi zunne liniejaal kepot slaon. Mar essiej nog 's naor dè mooi zwart-geel gestreepte beesje kèkt, kan iej 't toch niej over z'n hart verkrè:ge en li zunne liniejaal weer op z'n buro. "Dè vè:n ik nouw schon", zi de wesp, "en durrum meugde gè drie wense doen." "Nouw", zittiej, "es dè zò kunne, dan wò'k dè'k aon 't strand in de zon laag." Hij heget nog niej gezeed of iej li al lekker te bakke in de zon aon de Middellandse Zee. Hier zò'k wel wille blè:ve, zittiej. En pats dor issiej in 'n grote villa mi 'n groot balkon mee utzicht op de zee en 't strand en al dè schons daor. Es ik nouw nooit meer zò hoeve te werke, wè zò dè mooi zen. En flap. Daor zittiej weer achter z'n buro in 't raodhuis. Krek goed. Want lui, lekker en veul te meuge, zen drie dinge diej niej deuge (of allinnig vur de zeuge).

- Ik zal de laatste zijn die beweert dat tandpijn geen pijn is. Ging men vroeger al zelden, en dan was het ook hoognodig, naar de dokter, de tandarts is in die jaren voor velen een grote onbekende geweest. Om van de tandpijn af te komen moest je wilde kastanjes bè oew drage. Of molle pò:tjes in oew tes haauwe. Mar dan moeste wel zelf diej pò:tjes van unne levende mol afsnije. 't Hielp ok es ge 'ne kwak levende piere in unnen doek um oewe kop bond. Had iemand tandpijn, dan werd er dikwijls gezegd: *Tandpijn is geen pijn, maar peper aon je reet, dè's pas heet*. Een variant hierop, die in Brabant ook wel werd gebezigd, luidde: *Tandpijn is geen pijn, mar 'ne vrijer hebbe en er niet bij te zijn, dè's pas pijn*.

- Joske heget Neyjaor niej mere meuge beleve. De honderd hettiej net niej kunne haole. Mar ja, 99 is unne mooie leefed, wor? Dè haole er niej veul. Hij waar dan ok niej in de wieg gesmoord. Namens de buurt ging de naoste buurman naor de bloemenwinkel wor ze ok rouwkranse makte. De juffrouw vreugt wetter op de linte mot komme staon. "Rust zacht," zi de mins. "En moet er op den andere kant soms ok nog iets op komme staon, van wie de krans is of zo?" "Ni:", zi dieje mins, "allinnig 'rust zacht op bei de kante?." En toen Joske de kerk utgedrage wier, moesse de minse toch laache. Want op dè lint van dieje krans stond: *Rust zacht op bei de kante*.

Het stenen tijdperk

W. Leenman

Recente bodemvondsten op Rosmalens grondgebied, zoals vuurstenen, bijlen, mesen, pijlpunten e.d. bewijzen dat hier ooit een nederzetting is geweest. Misschien waren het zelfs nog oervoorvaderen van een of andere Rosmalense familie, wie weet? De ouderdom van de gevonden voorwerpen kan door archeologen vastgesteld worden. De vroegere bewoners leefden van wortels en knollen die ze uit de

grond groeven (winterpenen en aardappels?). Ze vingden vis in het water en gingen op jacht in de bossen. Sommigen hadden vee (oerossen en wisenten), de honden waren Vlijmense herders (een thans uitgestorven ras). Verder is er weinig van bekend want het waren simpele lieden die rondliepen in dierenvellen (zelf geveld en gevild) en bier dronken (merk mag niet genoemd worden) uit de schedels van verslagen vijanden uit het naburige dorp. Deze schedels hadden toen nog een zeer beperkte inhoud, zat worden kwam dus niet voor. Wie meer over hen wil weten moet naar het dorpsschooltje van meester X, die was niet allen onderwijzer, maar ook *boven*: een geboren psycholoog en pedagoog, zoals verder blijken zal.

Van tijd tot tijd duikt er in een klas een *genie* op, een unicum, een ster-aan-het-firmament, een professor-in-de-dop, een onnavolgbaar denkertje, maar tevens een uitermate lastig ventje, vanwege de scherpzinnige vragen die het manneke te pas en meestal te onpas stelt. Wee de meester die niet *ad rem* genoeg is om dit in goede banen te leiden, hij wordt van leidsman tot lijdsman. Meester X. sprak over het Stenen Tijdperk en de buitengewone begaafdheid van deszelfs inboorlingen om messcherpe, beter gezegd vlijmscherpe bijlen te vervaardigen. Hij illustreerde dit met een voorbeeld: er was ooit een wedstrijd gehouden tussen beroeps-houthakkers. De ene ploeg was uitgerust met de beste Canadese bijlen, de andere met stenen bijlen (welwillend beschikbaar gesteld door het Rijksmuseum). De deelnemers kregen elk een even dikke boom aangewezen en toen het fluitje (van een cent) klonk, begon het zware karwei. De 'Canadezen' hadden luidlachend de voorhistorische werktuigen van hun mededingers belachelijk gemaakt. Edoch! Het liep anders! Bij hen vlogen de spaanders in het rond, bij de 'stenenbijlers' was dit veel minder. Na een half uur werd er even pauze geblazen op hetzelfde fluitje (van een cent). De 'Canadezen' veegden vermoeid hun van zweet druipende gelaten af, die van de 'stenenbijlers' waren nog droog. Deze leunden elk tegen hun eigen boom, maar dat had fatale gevolgen: de bomen vielen als één man om. Voor 'de stenenbijlers' was het een fluitje van een cent geweest!

Natuurlijk grote hilariteit in de klas, maar zo gemakkelijk kwam de meester er niet af. Het *genie* had nog enkele vragen: "Meester, waar kwamen die stententijdperkers vandaan?" "Uit het buitenland, ze zakten op vloten de rivier af." "En hoe konden ze dan weer vuursteen gaan halen, dat moest toch stroomopwaarts gebeuren?" Daar wist Marietje (die zou later schooljuffrouw worden) wel raad op: "Ze spanden er een tamme Maashagedis voor en die trok het vlot vlot terug!" De meester wiste zich nu het zweet van het voorhoofd: daar was hij prachtig aan ontsnapt.

Helaas had hij te vroeg gejuicht, want het *unicum* had nog een vraag: "Meester, hoe konden zij die messen en bijlen zo vlijmscherp slijpen?" En toen bleek de volle waarde van de bovengenoemde eigenschappen als onderwijzer/bovenwijzer/psycholoog/pedagoog (tegenwoordig diplomatie en politiek genoemd), want hij vroeg: "Hoe zou jij dat gedaan hebben?" "Mag ik daar eens over nadenken, meester?" "Jawel, jongen, dan horen wij het de volgende les wel." Tot dan zullen wij dus op het antwoord moeten wachten.

(n.a.v. Spreuken 12: 15b)

Een verbroederingsfeest bij de buren (Empel)

W. Leenman

Anno Domini 1196. "Overeenkomst en Verdrag tusschen Onse Kerk en den Advocaat of Kerkpatroon te Empel, in den Naem des Vaders, des Zoons en des Heyligen Geestes!

Tusschen den abt van St. Landelinus en Daniel den Kerkpatroon is dikwijls twist en oneenigheid ontstaan, welke egter door Gods genaade op deeze wijze is uyt den weg geruynd: De groote Patroon Ridolphus op het feest van St. Remigius, sittende in zijn Hoff of Kasteel op 't voorportaal off Gerechtskaamer, heeft, na ingenomen te hebben den Raad van eenige Scheepenen, alsook van eenige Nabuurige verstandige Mannen, Liefhebbers der waarheid en vreedden tusschen beide Parthijen, heeft dit erkend en goedgevonden bij de inhuldiging van den Advocaat: de Kerk zal een Osch en een middelmatig goed varken en Schaaп geslagt worden en hoenders, soo veel als genoeg is, brood zal er, soo veel nodig is worden gegeven, negen viertels gerst, uyt drie van dien de hoevenaars en uyt ses daar van de hospessen dier Landhoeven Biere sullen brouwen, waarin hooning zal worden gedaan en van daar twee vaaten worden gevuld: haasen zoveel er nodig sullen zijn, ijder Landhoeve zal in de Rechtstafel besorgen eenen beker en eenen Stoel en een onderbed of voor een onderbed een handdoek of Serviet naar goedvinden van de Abt en de zijnen afgezant. De vrouwen die 12 penningen voor jaarlijkschen Sijns betaalen, moeten een handdoek off tafellaken ten voors. dienst besorgen, ook hout en verdere noodwendigheeden gereedschap, soo veel vereijst word; maar het hout moeten degeenen die Landhoeven besitten, betaalen: voorts keetels, pannen en wat voor de keuken nodig is; aan twee paarden word bij aankomst van den Advocaat een Spint haver; de Advocaat verblijft met tien Soldaaten en sijnen wapendrager in 't Rechtshuis, snagt alleen word aan twaalf paarden haver naar behoeften toegereijkt, welke voeder den Knecht van den Abt en den wapendrager van den Advocaat wel geslooten sullen bewaaren en voorts sullen sij van daar den Abt en den Advocaat met den Scheepenen behoorlijk dienen, des avonds bij den avondmaaltijd en 's middags bij het middagmaal en hetgeen er verder vereijst word, moet den Abt zorg dragen op den jaarlijkschen vierdag van de inhuldiging op het Regtskamer of Kasteel, in de algemeene vergadering sullen er vijff en twintig Brooden worden gebacken, waarvan men er vier voor eenen penning Teijsche munt kan koopen; uit een half Scheepel Garst sullen 16 brooden worden gemaakt- wijders sullen er gegeven worden ses maaten wijn, waarvan ieder ses pinten hout, alsmeede een varken van twaalf penningen; van een half scheepel garst zal bier worden gebrouwen, waarvoor den gezant van den Abt zal sorg dragen. Het Brood en Bier moet door de Scheepenen weggesloten worden- wijders moet er gezorgd worden een pond brood en een half pond Peeper- voorts sullen er een half scheepel haver voor de paarden, als ook hoenders, gevogelte, sout, Keetels, pannen, hout Tafelaakens, Linnen en Messen. De Advocaat zal met vier Soldaaten en eenen wapendrager in het Kas-

teel zijn en sal de bovengenoemde inhuldiging waarnemen; hoedanige inhuldiging er plaats heeft op het Jaarfeest, zoodanig zal zonder twijffel worden gehouden bij de algemene vergadering op het Kasteel off Regtshoff, wanneer en op welke wijze ook den Advocaat voordeel geniet, sal den Abt daarvan twee parten tellen en den Advocaat het derde deel, op het feest van St.Remigius sal den Abt aan den Advocaat tien goudgulden Teijlschen munt, betaalen, daarvoor dat hij Sijne (des Abts) besittingen en goederen in EMPLE allesints en geheel sal beveijligen en bewaaren. Gedaan in het jaar der Menschwording onses Heeren 1169 in de tweede Indictie lopende het eerst Jaar van de 3e Epacte."

(onder staat:) "Dit extract is van woord tot woord overeenkomstig met het Origineel, berustende in de Abdij van St.Landelinus te Crespin, in teeken der waarheid heb ik, deeze Ondertekend en er opgedrukt het Zegel van onse Abdij."

(was getekend:) "Dom placide pouillande Geestelijke procureur en Archivarius van de Abdij van Crespin, den 6 Augustus 1782." (bron: Coll. Mart.54)

"Geef die klok terug"

W. Leenman

In de Bossche Omroep werd eens het artikel De klankrijke taal van de St. Jan gepubliceerd. Hierin wordt o.a. vermeld: "Het gebruik van deze speciale klok (de Angelusklok) gaat terug naar de Middeleeuwen". De vraag is nu: is dit de klok waarvan gesproken wordt in onderstaande akte?

"Mijne Heren en goede mannen, de Commissarissen van Uedele door apostille d.d. 30 Sept. 1611 op het request van die van ROSMALEN geordineerd, zijn met de Schepenen, gezworenen, Borgemeesters en diverse naburen in grote getalen in vergadering geweest, in tegenwoordigheid van de huidige Heren Fabrieksmeesters van de St.Janskerk. Zij hebben alle middelen van besluit gebruikt en aangewend, om de klok die aan de ingezetenen van ROSMALEN toebehoort en nog in de toren van de genoemde St.Janskerk hangt t.b.v. de stadsdienst, niet langer te willen ontberen. Overmits de grootte van het dorp, waar maar een klein klokske hangt en niet overal kan worden gehoord, kunnen zij de klok niet langer ontberen, gelijk zij tot nog toe, tegen hun zin, hebben moeten doen. Zij hebben nooit voor het weghalen of lenen van de klok, die toen in de Predikherenpoort stond, toestemming verleend. (zo zij verklaarden) Al hebben wij, Commissarissen, Schepenen en Fabrieksmeesters voornoemd, voor het ontberen van de genoemde klok, 2 of 3 jaar geleden een jaarlijkse tegemoetkoming aangeboden, zijn die van ROSMALEN niet op ingegaan, zeggende dat hun genoemde redenen het woord van de ingezetenen is. Daarmede de beide partijen scheidende. Dit alzo rapporterende aan Uedele en voorts gedaan hebbende, naar behoren. Actum 27 October 1611. W.g. J.Bardout."

(Bron CvV. 1415 R.A. 's-Bosch)

"Rosmalen mag trots zijn op zijn wapen" 2

Martien Veekens

In de vorige uitgave van Rosmalla hebben we geconstateerd, dat gedurende de laatste 180 jaren door de gemeenschap Rosmalen een 'Rosmalen-vreemd' wapen werd gevoerd. We toonden daarbij aan, dat eigenlijk een kunstzinnig gestileerde antieke ploeg en een 'quatrefeuille' (vierblad) al meer dan 650 jaar als de enig juiste cultuur-historisch en heraldisch-esthetisch verantwoorde symbolen voor de gemeenschap Rosmalen dienden te gelden. Om dit erfgoed werkelijk recht te doen zullen we eerst een gerevi-seerd wapen als dorpswapen moeten erkennen. Op donderdag 12 maart 1998, tijdens de algemene ledenvergadering van de Heemkundekring Rosmalen, werd aan schrijver dezes het fiat verleend tot het doen van een zodanig voorstel.

Heraldische criteria bij een wijzigingsvoorstel

Wanneer we in het vervolg van dit betoog een poging ondernemen om de hiervoor beschreven historische Rosmalense eigenheid door middel van een gerestaureerd wapen gestalte te geven, zal allereerst rekening dienen te worden gehouden met meerdere aan de heraldiek getoetste criteria. In dit kort bestek wil ik per se niet pretenderen alle facetten van de heraldiek te kunnen overzien, laat staan te beschouwen. Daartoe zijn in het verleden reeds vele boeken en artikelen gevuld³². Om U toch iets van deze wetenschap te doen proeven, geef ik hier, in willekeurige volgorde, een bloemlezing van hetgeen in diverse wapenkundige verhandelingen en historische publikaties werd aangetroffen. Heraldische wetjes die ook bij het herstel van het Rosmalens wapen in acht moeten worden genomen.

- * Wapens moeten zo eenvoudig mogelijk zijn;
- * Wapenfiguren moeten historisch en esthetisch verantwoord zijn;
- * Het wapen dient de identiteit van de gemeente te weerspiegelen;
- * Eerder ter plaatse gebruikte wapenfiguren hebben in het wapen voorrang boven later gebruikte of nieuwe;
- * Zinrijke en waardevolle elementen verdienen een verder functioneren in de toekomst;
- * Hetgeen aan cultuurhistorische waarden in de gemeenteheraldiek aanwezig is, moet worden gerespecteerd en versterkt;
- * Wapenfiguren dienen zo gelijkmatig mogelijk over het schild te worden verdeeld;

---

³² Voor Nederland mag als belangrijkste worden genoemd: C. Pama (bew.), *Rietstaps Handboek der Heraldiek* (Leiden, 1987^s).

- * Eventuele kleine schildjes binnen het schild moeten de vorm van het 'hoofdschild' hebben;
- * Het wapen dient ook na verkleining herkenbaar te blijven;
- * Geen metaal op metaal; geen kleur op kleur; duidelijke, primaire kleuren;
- * Bij restauratie van wapens van 1817 dient meer kleur en vorm in de wapens worden gebracht.

De kleurstelling

Ook in de officiële geschiedschrijving van de Hoge Raad van Adel wordt erkend dat "door gebrek aan tijd om het tekort aan kennis door eigen onderzoek goed te maken, bepaald onjuiste wapenbevestigingen zijn gegeven."³³ Daarbij gaat het dan niet alleen om de beschrijving in samenhang met de afbeeldingen, maar ook om de kleurstelling van het te bevestigen of te verlenen wapen. Veel kritiek op de Noord-Brabantse gemeenteheraldiek richt zich op een meerderheid van wapens die uitgevoerd zijn in de kleuren van het rijkswapen. Van de 87 gemeenten in de Meierij, die tussen 1816 en 1820 een wapen aannamen, kregen maar liefst 79 gemeenten gouden figuren op een blauw schild als wapen. Vooral archivaris Smit heeft er herhaaldelijk voor gepleit om deze te vervangen door rood en zilver, die door hem als de oorspronkelijke Brabantse landskleuren werden gezien. Zijn visie werd in 1935 (bevestiging door de Staten van Noord-Brabant in 1959) bekroond met de erkenning van de rood-wit geblokte provincievlag.

Tientallen armorialen (wapenboeken) uit de Middeleeuwen zijn bewaard, waarvan sommige met vele honderden fraai gekleurde wapenafbeeldingen. F.J. van Ettö³⁴ schrijft: "Als zij getekend zijn door ervaren herauten, dan kan gerekend worden op een hoge mate van betrouwbaarheid, die nog toeneemt, als men kan vaststellen, dat een wapen in meerdere armorialen op gelijke wijze wordt weergegeven." Hij merkt (op pagina A5) verder op: "De kleuren van de banier van de hertogen van Neder-Lotharingen (rood en zilver) zijn altijd erg populair geweest in het gehele voormalige hertogdom, dat zich uitstreckte van de rivier de Schelde in het Westen tot de rivieren Moezel plus Rijn in het Oosten."

In de heraldiek is het gewenst dat een vervanging van de kleuren eerder gezocht wordt in die van de wapens of andere symbolen uit de lokale of regionale traditie dan in de provinciale. In het geval van Maasland, waar Rosmalen toebehoorde, kan een regionale uitleg van de kleuren keel (rood) en zilver (wit) gegeven worden.

---

³³ Jhr.Mr. A. Beelaerts van Blokland, 'Gemeentelijke Heraldiek', in: *De Hoge Raad van Adel; Geschiedenis en werkzaamheden* ('s-Gravenhage, 1966), pag. 130.

³⁴ F.J. van Ettö, *De Bourgondische oorsprong van enige provinciewapens in Nederland en België* (Eindhoven, 1983).

Toevalligerwijs (?) zijn deze kleuren derhalve gelijk aan die van onze huidige provincie Noord-Brabant en het oude Neder-Lotharingen. Dat bovendien keel en zilver ook nog de Oostenrijkse kleuren zijn, die ten tijde van de door de Habsburgers tot 'Heer tot Rosmalen' benoemde Ridder Jan van Baexen (1505-1511) werden gevoerd, geeft een extra tintje aan de Rosmalense acceptatie.

Zegel van 20 juli 1348.

Een gerestaureerd dorpswapen

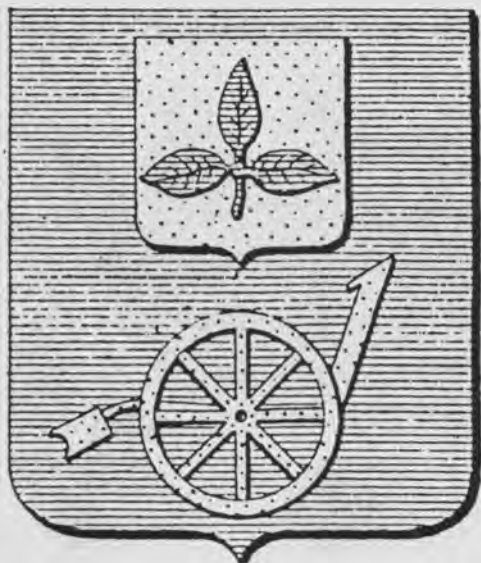
Van Ham³⁵ stelt: "De gewenning van bestuurders en bewoners van de betreffende gemeenten aan gewijzigde 'zegelwapens' kan voor een pleidooi

tot herziening een struikelblok vormen. Het zal in dat geval van realisme getuigen, dit vooral te richten op het vereenvoudigen van onderdelen en vooral van de kleuren van deze wapens." Rekening houdend met degenen, die zich verbonden voelen/voelden met het sedert 1817 gevoerde wapen, zullen we noodzakelijke wijzigingen tot een minimum dienen terug te brengen. Natuurlijk moet het weinig-Brabantse klaverblad worden vervangen door een historisch-waardevol vierblad en zal ook de antieke ploeg duidelijker dienen te corresponderen met de afbeelding op ons oerzegel.

Bij verbetering van een wapen wordt vaak het bijschildje in een afzonderlijk vak of kwartier ondergebracht. De plaatsing van het West-Maaslands vierblad in een bijzonder schild binnen het wapen (een vierblad van keel op een schild in zilver) zal kunnen worden gehandhaafd. Het vierblad is namelijk niet ondergeschikt aan de ploeg, het alom vertrouwde 650-jarige beeld 'en pal' (onder elkaar) wordt gecontinueerd en de bijzondere rechtswaarde die heraldisch eens door 'ons' vierblad werd gesymboliseerd, komt op deze wijze nadrukkelijk tot uiting. De rijkskleuren uit 1817 (goud op lazuur) mogen behouden blijven voor de symbolisering van het toenmalige Rosmalense hoofdmiddel van bestaan. Niet alleen wordt zo het vertrouwde beeld gehandhaafd. Bovendien werd niet eerder aan de antieke ploeg enige andere kleur toegekend. Alleen de kleuren van schild en vierblad zullen dus in de noodzakelijk historische kleuren worden gewijzigd.

³⁵ W.A. van Ham, *Wapens en Vlaggen in Noord-Brabant* (Bergen op Zoom, 1986), pag. 133.

Gemeentewapen vanaf 16 juli 1817.

Voorstel dorpswapen Rosmalen.

Nu (hopelijk) duidelijk is aangetoond dat het wapen van Rosmalen (vanuit een evolutie van de sigillografie) twee esthetisch-heraldisch en cultuur-historisch verantwoorde symbolen kan voeren, is het meer dan gewenst dat deze *herkenning* tot een officiële *erkenning* leidt. Omdat het niet meer mogelijk is dit te doen als een heus gemeentewapen, zullen we genoeg moeten nemen met de vaststelling van een gerestaureerd Rosmalens dorpswapen, waarvan de blazoenering luidt:

Zijnde van lazuur, beladen met een schildje van zilver en een ploeg van goud geplaatst en pal; het schildje beladen met een vierblad van keel.

Een besluit hiertoe kan door het gemeentebestuur worden genomen zonder sanctie door de Kroon.

Naar een nieuw gemeentewapen

De Beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken, d.d. 18 oktober 1977, gaat uit van de mogelijkheid dat aan nieuw gevormde publiekrechtelijke lichamen een wapen kan worden verleend waarin elementen zijn opgenomen afkomstig uit de wapens van de opgeheven lichamen. Vanzelfsprekend dient dit wapen te worden getoetst aan cultuur-historische gegevens en esthetisch-heraldische criteria (zie eerder in dit artikel). Verder zal er geen ingewikkeld wapen mogen ontstaan en dus dient men zich te beperken in de overname van elementen uit de wapens van de opgeheven gemeenten.

Een B&W-voorstel, reg. nr. 98.0004, formuleert: "Met de samenvoeging van de gemeenten 's-Hertogenbosch en Rosmalen op 1 januari 1996 zijn de tot dan door beide voormalige gemeenten gevoerde wapens en vlaggen verval- len. Teneinde een wapen en vlag te mogen voeren is tenminste een raads- besluit door de gemeen- teraad van de nieuw ont- stane gemeente 's-Herto- genbosch noodzakelijk. De *Stadspartij Knillis* bij initiatiefvoorstel en *Bosch Belang* (bij brief) hebben voorgesteld om het wapen en de vlag van de voormalige ge- meente 's-Hertogen- bosch ook in de nieuwe gemeente te voeren. Van de kant van *Rosma- lens Belang* is tegen dat voorstel bezwaar aange- tekend. Gezien de com- plexiteit van het vraag- stuk is het wenselijk een commissie te vragen u te adviseren omtrent een aan de raad voor te leg- gen voorstel (pre-ad- vies)."

Zijnde van sabel, beladen met een boom van goud; een gevierendeeld vrijkwartier; a en d in sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van keel; b en c in zilver een dubbelstaartige leeuw van keel, gekroond en genageld van goud; een schildhoofd van zilver beladen met een vierblad van keel. Het schild gedekt met een gouden kroon van vijf fleurons.

In zijn scriptie 'De gemeente en haar wapen'³⁶ schrijft Mr. J.H. Keuzenkamp o.a.: "De conclusie dringt zich op, dat de tijd vlak voor en na een herindeling niet zo ge-

³⁶ Gepubliceerd in *De Nederlandsche Leeuw* 101 (1984), kolom 357-401.

schikt is om een wapen vast te stellen. Soms lijkt het wenselijk de zaak wat uit te stellen zodat men later een zinvol wapen kan ontwerpen. Het is niet de bedoeling van een herindeling steeds de nadruk op de oude toestand te leggen; het gaat toch om de nieuwe gemeente met haar eigen wapen als herkenningsteken. (...) De wapenkwestie is een aangelegenheid die meer leeft onder de bevolking, dan men wel eens geneigd is te denken."

De algemene ledenvergadering van de Heemkundekring heeft op 12 maart 1998 jl. het op bladzijde 15 afgebeelde voorstel voor een gerestaureerd dorpswapen goedgekeurd. Indien de gemeenteraad dit wapen officieel zal bevestigen, zal onze Heemkundekring een voorstel doen tot een wapen voor de nieuwe gemeente. Dit voorstel is hiernaast weergegeven. Tijdens de presentatie in *De Bron* werd nog opgemerkt dat Rosmalen (samengevoegd met 's-Hertogenbosch) nu in een andere positie verkeert dan toentertijd Bokhoven, Engelen en Empel, die geannexeerd werden. Zij hadden overigens tot 1978 bij de Bossche wapenwijziging van hun instemming of afkeuring kunnen doen blijken. Misschien dat de volksetymologie bij het beschouwen van het vierblad nog eens een relatie legt met de vier voormalige dorpen!

Na acceptatie van het gereviseerde wapen van Rosmalen als *dorpswapen* zal het voorstel voor een nieuw *gemeentewapen* (met motivatie betreffende de gekozen heraldische elementen: 'IIII leeuwen mitten boome' en 'West-Maaslands vierblad') aan de daartoe ingestelde adviescommissie ter bestudering ter hand worden gesteld. Los hiervan staat of het Bossche wapen uit 1978 eventueel als *stadswapen* wordt aanvaard en of Bokhoven, Engelen en Empel alsnog tot invoering van een eigen dorpswapen willen overgaan.

Onder voorbehoud van goedkeuring bij Koninklijk Besluit, zal de betekenis van het enig juiste representatieve herkenningsteken van de nieuwe gemeente ook in *Rosmalla* worden uiteengezet. Mogelijk dat daarna de behandeling van een nieuwe dorpsvlag, gemeentevlag en een eventueel nieuw logo nog aan de orde kan komen.

Het verhaal van de Augustines Godefrida uit Rosmalen

E.M. Dolne

Tijdens de lezing over heilige bomen door Mevr. M. Lukács kwam de Hollandse lindeboom, die in de wijk De Overlaet staat, ter sprake. Het hierna volgende verhaal werd toen te berde gebracht. Met toestemming van de auteur drukken we dit hier af (Arie van de Ven).

Op het einde van de 13de eeuw werd het restant van de Annaborch, een voormalig kasteel ten noorden van Rosmalen, betrokken door zusters Augustinessen. Dit voormalig kasteel/klooster was voorheen gelegen nabij de grote lindeboom op de heuvel die men heden vanaf de provinciale weg van 's-Hertogenbosch naar Nijme-

gen ter hoogte van Rosmalen-Maliskamp noordelijk vanaf de grote weg in de weilanden ziet liggen¹.

In het klooster woonde een zekere zuster Godefrida tezamen met haar medezusters. Zij was zeer devoot, maar na enkele jaren begon zij aan haar roeping te twifelen. Op een dag bad zij vlak voor het Angelus (twaalf uur op de middag) op haar kamer voor het kruisbeeld: "God, geef mij een teken dat U bestaat en dat mijn keuze U te volgen de juiste was." Haar twijfel was op dat moment zo groot dat haar besluit vast stond en ze zei: "Wanneer ik binnen drie dagen van U geen teken krijg, ga ik hier weg". Daarna zette zij zich weer vertwijfeld aan het werk, het schrijven van Gods woord in mooie geborduurde teksten.

De eerste dag verstreek zonder dat zij ook maar een teken van God vernam. Ook de tweede dag verstreek zonder dat zij een teken kreeg. Op de derde dag kwam er ook maar geen teken. Het was al kwart voor twaalf geweest en zij maakte reeds voorbereidingen om te vertrekken. Moedeloos en in tranen stond zij op van haar bidstoel en liet zich op haar bed vallen. Waarom had God haar niets laten weten? Was haar keuze dan echt verkeerd geweest?

Het was drie minuten na twaalf uur toen zij opeens Gods stem hoorde, die zei: "Godefrida, waarom twijfelde je? Ga naar het venster en ik zal je een bewijs leveren van mijn bestaan". Godefrida ging naar het raam van haar cel. De kruin van de lindeboom opende zich en op de plaats daarvan was opeens een groot helder licht. Dwars door dit licht heen kon Godefrida in de hemel kijken waar zij God zag op zijn troon met Maria naast Hem. Terwijl het Angelus klepte, zeeg Godefrida op haar knieën voor het venster neer. Zij schaamde zich voor God dat zij getwijfeld had. Eenmaal weer bij positieven zag zij de lindeboom met grote kruin weer gewoon op de heuvel staan, terwijl een stem vanaf de gang haar riep voor het middaggebed. Van verbazing en emotie kon zij nauwelijks antwoorden dat zij kwam. Langzaam stond zij op en liep zij in de richting van haar celdeur. Voordat zij echter haar cel verliet, was daar opnieuw Gods stem die tegen haar sprak: "Godefrida, omdat je aan Mij hebt getwijfeld, zal Ik je een offer vragen. Denk goed na of je zult blijven of niet. De taak die Ik je geef zal moeilijk voor je zijn, maar weet dat Ik steeds bij je zal zijn om je te helpen".

Zeven dagen na het visioen van Godefrida stierf de eerste abdis van de Annaborch. Met algemene stemmen werd Godefrida tot nieuwe abdis gekozen. Naar wordt verteld leidde zij de kloostergemeenschap 33 jaren. Zij stierf volgens de overlevering op Goede Vrijdag om drie uur in de namiddag in een geur van heiligheid in het aanschijn van het kruis waarvoor zij altijd bad en temidden van haar medezusters².

---

¹ Aanvulling 2-2-1998: In 1994-1995 werd de heuvel met de lindeboom geheel ingebouwd in een nieuwbouwwijk. De heuvel werd opgenomen in het wijkplan door de huizen er cirkelvormig omheen te bouwen. De ligging en de plattegrond van de Annaborch werd eveneens bewaard. In het plaveisel is precies te zien waar het gebouw lag en welke plattegrond het had.

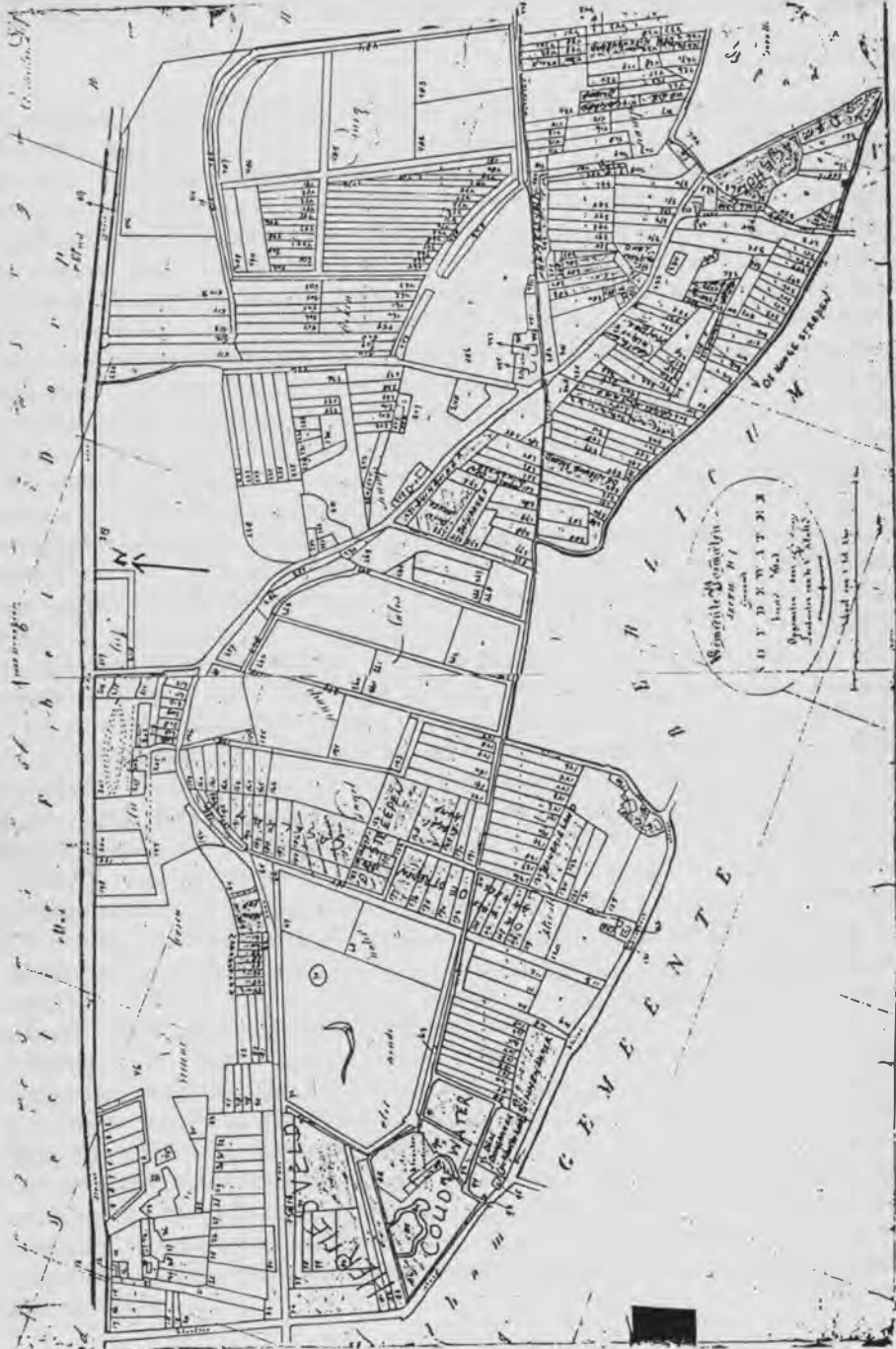
² Opgetekend door E.M. Dolne uit de mond van mevrouw Antoinetta van Bavel, oud ca. 90 jaren, afkomstig uit Rosmalen en van beroep naaister. Mevrouw van Bavel is heden (mei 1966) woonachtig aan de St. Annastraat te Breda. Dagboek E.M. Dolne, 6 mei 1966.

Van klooster tot psychiatrisch ziekenhuis 23

J.C.M. Poelman

Dat de wederopbouw van het Broedersconvent in deze tijd van steeds schaarser wordende roepingen niet eenvoudig zou zijn, was te voorzien. Het mocht nog een wonder heten, dat het Zustersconvent zich niet slechts in aantal wist te handhaven, maar zelfs te groeien. Maar dat de opbouw van het Broedersconvent nog jarenlang op een totale mislukking dreigde uit te lopen, was wel het allerlaatste, wat de kloostergemeenschap Coudewater verwacht had. Men had gehoopt dit tot stand te kunnen brengen met medewerking van het klooster Mariënboom te Kleef, dat zelf toch ook, al was het dan in het verre verleden, met behulp van Coudewater gesticht was. Een beroep op dit klooster werd echter slechts beantwoord met een wel zeer schrale troost in een brief van Abdis Anna Hyperbautz en Pater Langonius van 21 april 1608: "De Orde raakt overal sterk in verval door gebrek aan manspersonen, vooral, aan priesters." Wel werd in deze brief de suggestie gedaan om de seculiere priester Johannes Wayer om hulp te vragen. Deze man, die in dienst van de aartsbisschop van Keulen optrad als visitator van de Birgittijnerkloosters aldaar, had er een reformatie bewerkstelligd, waarvan het klooster Mariënboom het best geslaagde voorbeeld was. Deze man wilde echter evenals Pater Langonius niet slechts een interne reformatie, d.w.z. een vernieuwing van het kloosterleven overeenkomstig de besluiten van het Concilie van Trente, maar hij wilde tevens alle kloosters der Orde, die tot dan toe als onafhankelijke abdijen hadden bestaan, brengen onder een algemeen bestuur, zoals dit ook bij andere Orden het geval was, m.a.w. een beperking van de zeggingsmacht van de Abdis en daaruit voortvloeiend ook een onttrekken aan de invloed van de plaatselijke bisschop. Als argument haalde hij hierbij aan wat op het Concilie van Trente was vastgelegd in Sessio 25, c. 7: "dat geen vrouw aan het hoofd mocht staan van twee kloosters" ("duobus vero monasteriis nulla praeficiatur"). De abdis van Coudewater meende echter dat dit niet sloeg op de kloosters der Orde, omdat er in de Regel der Orde geen sprake was van twee kloosters, maar van een klooster bestaande uit twee conventen. En wat de bisschop betrof: door de oude uitgebreide pauselijke privileges hadden de bisschoppen vroeger weinig vat op deze kloosters, maar juist in 1603 had Paus Clemens VIII aan de bisschoppen op het Spaanse grondgebied in de Nederlanden grotere volmachten verleend ten aanzien van de kloosters der Birgittijner Orde. Het is dus begrijpelijk, dat ook bisschop Metsius daar zo maar geen afstand van wilde doen. Hierdoor kwam echter de opbouw van het Broedersconvent geen stap verder, tot grote ergernis van iedereen binnen de kloostermuren. Er ontstonden zelfs zulke grote meningsverschillen, dat enige zusters een vijandige houding aannamen tegenover de Abdis en de bisschop, omdat zij voor de opbouw van het Broedersconvent geen andere mogelijkheid meer zagen dan het aanvaarden van de Heer Wayer als visitator. Zij probeerden daarom de beslissing daartoe af te dwingen door een brief te schrijven naar de pauselijke nuntius te Brussel, waarin zij behalve misschien enkele redelijke, ook allerlei onredelijke argumenten naar voren brachten om de nuntius te bewegen op Coudewater in te grijpen.

Wordt vervolgd.

1-64	<u>De Nieuwe Erven</u>	303-307	De Gagelkamp
2-5/7-9/15-19/22-23	Nieuwe Erven	309/310	De Cuyper
63	Nieuw Erf	316	De Lage Cuyper
		317	De Hoge Strepen
65-113	<u>Het Koudewater</u>	317	De Lege Cuyper
74-83	Hermesveld	320-324	Het Rijscampke
84-92	Coudewater	326	De Groote en Kleine Kuyper
96	Den Brugacker (in de Kloosterhoek)	327/328	De Kleine Kuyper
		331	Den Hogen Kuyper
97	Sinnenakker	337-340	Schijndelsland
		362-367	De Laage Hoef
114-146	<u>De Kloosterhoek</u>	363/365-367	Het Convent van den Uijlenburg
114-118	De Warsakkers		Blijkersland
135	Jennemieland/De Zes Loopens	375	Het Veldje
		376	Hanssland
		382	Hekschuur
147-195	<u>De Gagelkamp</u>	383-386/388	De Streep
154-156	(De Hoeve in) Gagelkamp	394	Het Hooghool(-haal)
167	De Streepen/Gagelkamp	395	Het Hemelsveld
172-177	De Strepen	393/400	Het Ho(o)l
179-183	De Streepen/Gagelkamp	401/402	Het Leeghool(-haal)
187-195	Den Gagelkamp in den Rouwkamp	410-412	Het Nieuwland
		413/416	Galgemkamp
		418/419/421	Den Nieuwenkamp/Nieuw Vinkelskamp
196-218	<u>De Heihoef</u>	430-436	Vinkelskamp
			Vinkelveld
219-447	<u>De Maliskamp</u>	446	
221-254	De Hoeve in Maliskamp		<u>Eikenburg</u>
269/270/273/274	(Den) Duinakker	448-517	
293	De Nieuwe Streep		

Het thans afgedrukte kaartblad- het eerste blad van sectie D- heeft betrekking op de gebieden de Nieuwe Erven, het Koudewater, de Kloosterhoek, de Gagelkamp, de Heihoef, de Maliskamp en Eikenburg.

Boerderijen van de familie Van den Broek

Jan Verhoeven

Van Peter Buys kreeg ik gegevens over de boerderijen die vroeger aan de familie van den Broek toebehoorden en ook thans nog in haar bezit zijn. De teksten zijn afkomstig uit het archief van Peter Buys.

De familie Van den Broek Stephanus (Steven) van

den Broek werd geboren op 13-06-1786 te Rosmalen als zoon van Petrus. Hij huwde te Rosmalen op 19-06-1814 Gijsberdina van der Doelen (Rosmalen, 13-11-1776), die weduwe was van Jacobus Westerlaken. Stephanus overleed op 14-10-1865 te Rosmalen en Gijsberdina op 24-01-1861. Zij kregen vier kinderen: Johanna Maria (07-09-1815 - 21-12-1815), Petronella (30-03-1816 - 08-03-1817), Johanna Maria (11-10-1817; gehuwd met Joannes van de Eng) en Wilhelmina (17-11-1817 - 07-03-1820).

Steven, die niet onbemiddeld was, trouwde een zeer welgestelde weduwe met een gezin van acht kinderen. Ze bezat een herberg en hield een kostganger. Het bedrijf was gelegen waar zich thans het Gildeplein bevindt (kernisterrein) achter het voormalige Casino aan de Burg. Wolterstraat. Steven heeft daar goed geboerd, maar van zijn 4 kinderen die uit zijn tweede huwelijk zijn geboren is er slechts een in leven gebleven. In 1832 had hij een bedrijf met percelen grond in de Diepte, de Hoeve, in de Striensestraat, de Rosmalense Hoeve, de Hoef, het Hoog in de Kerkenhoek en in het dorp het huisperceel. Tezamen hadden de percelen een grootte van 24.00.83 ha. Nadat de vrouw van Steven was overleden en alles was geregeld, ging hij in de Kerkenhoek wonen met een dienstmeid voor hulp in de huishouding. Dit bedrijf is na zijn dood grotendeels verkocht en door sommigen wegens vererving weer teruggekocht.

Joannes van de Eng, die op 22-04-1849 in Rosmalen getrouwd was met Johanna Maria van den Broek, dochter van Steven, zag kans om voor haar aandeel een boerderijtje te stichten op Gewande. Zoon Johannes Westerlaken (22-04-1808) huwde op 07-05-1843 Anna Maria Gloudemans en kon op het ouderlijk bedrijf blijven wonen. Uit dit huwelijk stamt Jacobus Westerlaken (23-02-1848), die op 23-02-1848 in het huwelijk trad met Antoinetta Coppens. Zij was geboren op 20-08-1810. Hun zoon Marinus Westerlaken, die geboren werd op 13-09-18??, trouwde met

Gerarda Wouters. Hun enige zoon, te weten Jacobus Westerlaken, in Rosmalen beter bekend als Sjaak Westerlaken, is nog in leven en woont thans op de Lamber-tusterp. Johannes van de Eng stierf te Gewande op 15-01-1900. Hun zoon Wilhel-mus van de Eng huwde Wilhelmina Smolders. Zijn dochter, Hendrica van de Eng, trouwde met Lambertus van den Broek. Hun kinderen waren Jacomina, mijn vrouw, Wilhelmina en Pe-tra van den Broek.

De boerderijen

Bruggen

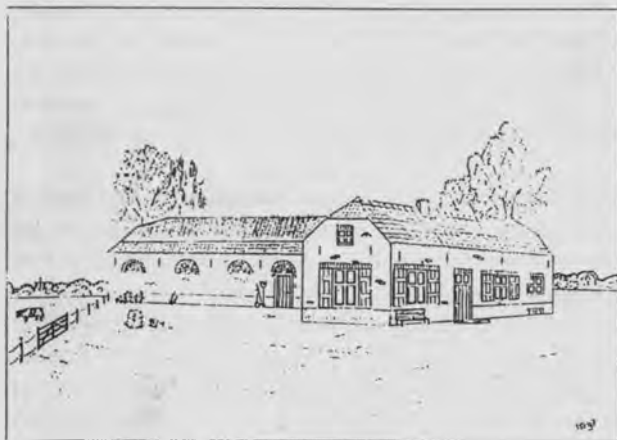
Deze boerderij heeft een hele geschiedenis achter de rug. Zij was gelegen op Bruggen op een terp die thans nog zichtbaar is als je bij *het Sluiske* de zand-weg neemt achter de fir-

De boerderij op Bruggen.

ma van Hoof (kadastraal sectie F no 451). Tot 02-05-1825 was Hendrikus van der Doelen, die getrouwd was met Elisabeth van Nuland, eigenaar. Op die dag is de boerderij aangekocht door speculant Welle Kuypers. Op 10-05-1828 kocht dochter Jacoba, die getrouwd was met Jacobus Geert Bekkers, de boerderij terug. Op 4 oktober testeerde weduwe Jacoba van der Doelen de boerderij aan haar dochter Johanna Bekkers, huisvrouw van Jan Johannes Tibosch en een tante van Jacomina Bekkers. Op 7 januari 1879 kocht Petrus van den Broek, die getrouwd was met Jacomina van den Broek, de boerderij van Jan Johannes Tibosch. In 1938 was de

boerderij eigendom van schoondochter Hendrika van den Broek-van de Eng. Tijdens oorlogshandelingen in september en oktober 1944 is de boerderij afgebrand. Zij is niet meer herbouwd.

De Kerkenhoek

Arnoldus van Doorn kocht op 25 oktober 1838 in de Kerkenhoek een boerderij (sectie A 554/555) voor 748 gulden

van de kinderen Nicolaas-Gijsberdina en Anna van Boxtel. De weduwe verkocht de boerderij in 1851 voor 900 gulden aan Lambertus Bekkers. Op 21 december 1874 was Jacomina Bekkers eigenares, die op 24-05-1871 getrouwd was met Petrus van den Broek. Daarna is de boerderij eigendom gebleven van de familie Van den Broek tot ze in 1957 gesloopt is voor nieuwbouw. De laatste pachter was Klaas van Liempt, die er zijn beroep van landbouwer uitoefende. De familie Van Liempt kwam uit het Sprokkelbosch en woonde op de boerderij *In St. Jan*.

De Looffert

Rond het jaar 1725 woonde Servatius Faessen van den Broek (Faus Gerrits van Boekelt), die op 09-12-1710 te Berlicum met Henske Peters Stevens (Heylke Walraven) getrouwd was, met zijn gezin op de Looffert. Een van

De boerderij op de Looffert.

zijn zoons, Stephanus Servatius van den Broek, trouwde op 19-10-1738 te Berlicum met Mechtildis Henricus van der Hoeven (Verhoeven). Stephanus was voor die tijd ondernemend en kocht als Steven Faesen van den Broek in 1745 op de Looffert van Jan Lambert van Helvoirt voor f 220,- "een huizinge met bakhuis, hof en enig land met onderhoud bruggetje". In de beschreven overeenkomst stond ook dat de inwonende huurder A. Glaudemans als oude man eten en onderdak moest worden gegeven voor f 16,- per jaar. Later verhuisde Steven met zijn gezin naar Rosmalen naar de betere poldergronden. Dit boerderijtje is omstreeks 1950 gekocht door De Koning uit Vlaardingens, die het liet restaureren door de gebroeders van Houtum uit Berlicum. De meeste plattelandsmensen in die tijd waren zelfvoorzienende keuterboertjes die op hun schrale akkertjes aardappelen, rogge, evert (soort haver) en boekweit verbouwden. Hun veestapel bestond uit een paar melkkoetjes, schapen en een trekos of paard. Ze beschikten altijd over veel hakhout als warmtebron.

Een weldoortimmerde huizinge van Gerardus Servatius van den Broek op de Looffert

Een andere zoon van Servatius Faessen, Gerardus Servatius, kocht in 1763 van de kinderen Van Doornmalen een *weldoortimmerde huizinge met schuur en de est en voorpoting* langs de weg in het hoekje op de Looffert voor f 865,-, waarvan f 200,- hypotheek. Hij stierf op 16-12-1764. In 1774 verpachtten de kinderen Jan en Wilhelmina een derde van het huis aan broer Geert van den Broek die in 1777 overleed. Wegens het ontbreken van een opvolger verkocht zijn weduwe Christina van Beekveld in 1779 de boerderij aan Johannes van de Zande voor f 745,-. Hiermee was deze tak van de familie van de Broek ten einde. De boerderij staat nog steeds

te pronken in het hoekje van de Looffert.

Sprokkelbosch

Deze boerderij is gebouwd door Johannes van den Broek (Kruisstraat, 21-03-1787). Op 19-06-1836 huwde hij Hendrika van der Doelen en vestigde hij zich in zijn nieuwbouw in het Sprokkelbosch (sectie F701). Anthony Vos huurde deze bouwmanshoeve

De weldoortimmerde huizinge van Gerardus van den Broek.

op 29-12-1883. Rond 1890 werd de hoeve verhuurd aan de familie Van Pinxteren, die inmiddels al meer dan 100 jaar huurder is van de familie Van den Broek. In de periode 1930-32 brandde het geheel af door vonken uit een locomotief. De spoorlijn Den Bosch-Nijmegen was in 1880-81 namelijk vlak naast het bedrijfje aangelegd. De boerderij werd door de familie Van den Broek herbouwd. De huidige huurder is Jo van Pinxteren.

Bruggen 2

Deze boerderij, die op de volgende bladzijde staat afgebeeld, staat rechts van het sluisje aan de weg Rosmalen-Kruisstraat, thans huisnummer 1. De boerderij in het Sprokkelbosch. Tot 1910 was zij eigendom van Petrus de Laat, de vader van Jan de Laat, die een fietsenzaak had in de Dorpsstraat. Deze zaak is thans in handen van Jan van Hassel. Rond 1910 werd de boerderij aangekocht door Petrus van den Broek, de grootvader van mijn echtgenote. Vanaf 1910 werd zij verhuurd aan Petrus de Cort, en later aan diens zoon Gerardus de Cort. Tijdens de oorlogshandelingen in september en oktober 1944 is ze afgebrand, waarna door Gerardus de Cort herbouwd is.

De Hinthamse dijk

Peter van den Broek, zoon van Stephanus, geboren te Berlicum op 24-9-1751, woonde respectievelijk op boerderijen op Vinkeloord en in de Maliskamp. Later (bron: Recht. Archief 177, Rosmalen, 18 september 1800) herbouwde hij een hui-

De kapelaan die de duivel in de kerk zag zitten

Deze voordracht is van Cisca van Erp, die pas onlangs abonnee van de Rosmalla is geworden. Toen ze met mij over onze Heemkundekring van gedachten wisselde, zei ze nog een voordracht te kennen van wel 30 coupletten. Het boekje met daarin o.a. deze tekst was ze helaas kwijt, maar ze hoopte dat ze er in zou slagen het helemaal op papier te krijgen. Toen het gelukt was, zei ze dat het haar toch wel veel hoofdbreken had gekost. Dat haar geheugen nog optimaal functioneert, is hiermee boven alle twijfel verheven (Harry Coppens).

Er was eens -het is lang geleden-
een jonge doorgoede kapelaan.
Die trouw in vasten en gebeden,
zijn taak vervulde rond te gaan.

Langs armen, zieken en gekwelden
met woord en daad in overvloed.
Met licht, dat uit het hart hem kwelde,
verhelderde het zwartst gemoed.

Eens toen hij op een zondagmorgen,
de Hoogmis las en brak het brood.
Zag hij, half in een nis verborgen,
de duivel zitten in het rood.

Hij voelde hoe de groene ogen,
waaruit een giftig schijnsel viel,
Snel door het kerkgebouw bewogen,
en loerden op een prooi, een ziel.

De duivel had een pen waarmede
hij op een lang stuk perkament
de woorden schreef, die van beneden,
hij horen kon en diep gewend.

Van twee vrouwen, die voortdurend
te fluisteren zaten, sluw en rad
Schreef hij al wat er van de burens,
aan kwaads in het gebebbel zat.

Doch het geklets kon maar niet staken,
en satan schreef; zijn perkament
Begon al meer dan vol te raken,
zo zelfs was hij het niet gewend.

De duivel dacht: ik rek het uit en klemde
het vinnig in zijn tanden, trok...
Plots scheurde het... de ongeremde,
viel op de kerkmuur als een blok.

De kapelaan zei juist: "Oremus"
en brak in hartelijk lachen uit
En satan kroop met rappe benen,
het dak op- zonder enige buit.

Maar in de kerk keek men te driester,
wie schaterlacht nu in de Mis?
Want niemand was er dan de priester
die de duivel zag of wist.

Ook de pastoor ontstak in woede.
Hij riep de kapelaan en bulderde
dat zal je boeten:
"Ik breng je bij de bisschop aan."

Je zult op sprong mijn huis verlaten
ik heb nooit groter kwaad gehoord.
En voor de kapelaan kon praten
stond hij al buiten, bij de poort.

Verbijsterd en terneergeslagen,
vertrok hij, zich geen schuld bewust.
Wat moest hij doen? Vergif'nis vragen?
zo liep hij dagen, zonder rust.

Hij bad tot Onze Lieve Vrouwe
zijn zoetste hulp en toeverlaat:
"Gij weet, ik hoef om niets te rouwen,
Gij kunt mij helpen-schaf mij raad.

Hoe kan ik wat ik zag bewijzen,
aan wie mij niet gelooft of hoort?
Al zou ik tot mijn dood toe reizen,
ik vond geen weerklank voor mijn woord.

Alleen het perkament dat satan,
toch in de kernis bij zich had,
Kan mijn verdrukke ziel nog baten,
Maria, help mij, wijs mijn pad!"

Toen viel hij uitgeput voorover,
zijn slaap was zwarter dan de nacht.
Doch wat bewoog? Hoe brak het lover
zo plotseling in bloemenpracht?

Wie deed de schuwe vogels zingen,
en naderen tot waar hij sliep?
Een stem kwam in zijn oren dringen,
een beeld kwam in zijn ogen diep.

Maria zelve was gekomen
en hief hem op met licht gebaar,
Veel lichter dan hij ooit kon dromen,
haar woord was als de sterren klaar:

"Ga terug vanwaar je bent verdreven
en laat dit zien, ga spoedig heen."
Zijn handen hielden hevig bevend,
het perkament... en zij verdween...

Hij stond verbijsterd rond te kijken,
de bomen stonden vreemd in bloei.
Maar niets verbrak het nachtelijk zwijgen,
alleen de wind die langs hem woei,

Bracht geuren zoeter nog dan honing,
hij knielde stamelend op het mos.
geen zwerver vond ooit blijder woning
dan deze in het stille bos.

Hij heeft er uren lang gebeden,
en prees, die hem had bijgestaan:
"Gij zoetste Moeder van de vrede,
nooit kan mijn hart bij U vandaan,

Nooit zal ik dieper vreugde proeven
en rust dan Gij mij smaken deed.
Niets zaligers kan ik behoeven
dan dit, waarvoor ik geen woorden weet."

Hij koos verblijd de snelste paden,
zijn terugweg was één heerlijk lied.
Voor haar, die immer vol genade,
aan de verdrukten lafenis biedt.

Toen is hij naar het dorp getogen,
en vlug naar de pastoor gegaan.
Die wilde hem helemaal niet geloven
en keek 't papier wantrouwend aan.

Toch liet hij, kwaad, de vrouwen halen,
Wier naam het perkament verried.
Maar schrok, toen zij na angstig dralen,
bekenden wat was geschied.

Hij liet haar gaan zoals zij stonden,
beschaamd en hulpeloos als zij,
Verslagen door dit enig wonder,
Vroeg hij Maria medelij.

En 's Zondags preekte hij vol ijver,
- de kapelaan las blij de Mis-
Pastoor sprak van vrouwen die niet kunnen
bewogen wees hij op de nis. [zwijgen]

Want die de kapelaan kwam helpen,
vertroost geen vrouw, die haar gepraat,
Zelfs voor het altaar niet kan stelpen,
bedenk hoe zij ons gadeslaat!

Toen hebben allen saam gebeden:
"Van kwade spraak, verlos ons Heer!
Maria, zie op ons beneden,
met hemelse genade neer."

En al gebeurden deze dingen,
in een reeds lang vergeten tijd.
Laat ons haar danken, loven, zingen.
En door haar Gods loon in eeuwigheid.

Boerderij In St. Jan 2: de familie Van Liempt

Van Albert Pennings uit Berlicum, leraar Frans aan het Rodenborch College te Rosmalen, mocht ik een aanvulling ontvangen op Boerderij In St. Jan in het decembernummer van vorig jaar. Hij belicht in zijn artikel de familie Van Liempt, die, zoals we in het vorige nummer hebben kunnen lezen, eens de boerderij In St. Jan bewoonde (Harry Coppens).

Staan v.l.n.r.: *Hendrikus*, *Harrie*, *Klaas*, *Johannes*. Zittend v.l.n.r.: *Jans*, *Francisca v.d. Ven*, *Mie*, *Drieka Antonius van Liempt* (1857-1920) trouwde eerst met *Hendrika Pennings* (1860-1891) en na haar overlijden met *Francisca v.d. Ven* (1860-1940). Op de foto staan de kinderen uit de beide huwelijken. De namen van de uit het tweede huwelijk geboren kinderen zijn cursief gedrukt.

I Antonius van Liempt werd geboren te Rosmalen op 29 juli 1857 en overleed aldaar op 4 februari 1920. Hij was eerst getrouwd met *Hendrika Pennings*, die te Dinther op 6 februari 1860 geboren werd en te Rosmalen op 25 september 1891 overleed. Zij was de dochter van *Hendrikus Pennings* en *Hendrika van Osch*. Uit dit huwelijk werden de volgende kinderen geboren:

- 1 Nicolaas (*Klaas*) van Liempt, geboren rond 1882 (zie IIa);
- 2 *Hendrikus (Driek)* van Liempt, geboren op 24 oktober 1883 en overleden op 7 juni 1969;
- 3 *Johanna (Jans)* van Liempt, geboren te Rosmalen op 29 december 1884 (zie IIb). In zijn tweede huwelijk was hij getrouwd met *Francisca van de Ven*, die geboren werd in 1860 en overleden is in het 1940. Uit dit huwelijk werden geboren:
- 4 *Hendrikus (Harrie)* van Liempt, geboren in 1894 en overleden in 1969;
- 5 *Maria (Mie)* van Liempt, geboren in 1895 en overleden in 1969;
- 6 *Johannes (Has)* van Liempt, geboren in 1901 en overleden in 1970;
- 7 *Hendrika (Drieka)* van Liempt.

IIa Nicolaas van Liempt, ook genaamd *Klaas*, werd geboren rond 1882 en overleed rond 1970. Hij was een zoon van Antonius (I). Hij was getrouwd met *Theodora van Lokven*, die geboren was op 3 juni 1891 en overleed in 1978. Uit dit huwelijk werden geboren:

- 1 Antonius van Liempt, geboren te Rosmalen op 4 december 1910, overleden te 's-Hertogenbosch op 15 februari 1982 en begraven te Rosmalen op 17 februari 1982, was eerst getrouwd met *Adriana Verstegen* en daarna met *Ida van Bakel*;

- 2 Hendrika van Liempt, geboren op 15 mei 1912 was getrouwd met Antonius Lambertus van Herpen (geboren te Rosmalen op 26 december 1911 en overleden op 31 augustus 1993);
- 3 Marinus van Liempt, geboren op 2 februari 1915, is getrouwd met Nellie Voets;
- 4 Johannes van Liempt, geboren op 2 december 1916, is getrouwd met Mien van de Ven;
- 5 Franciscus van Liempt, geboren op 9 februari 1919 en overleden op 11 september 1991, is getrouwd op 18 september 1941 met Nellie van Hoof (geboren op 21 mei 1921);
- 6 Geerdina (Diny) van Liempt, geboren op 22 februari 1921, was getrouwd met Theo van Grunsven (geboren te Nuland in juli 1914, overleden te 's-Hertogenbosch op 18 juli 1981 en gecremeerd te Heeze op 21 juli 1981);
- 7 Lambertus van Liempt is geboren rond 1923 en overleden rond 1948;
- 8 Johanna (Annie) van Liempt, geboren in 1924, is getrouwd met Christ Hoedemakers;
- 9 Hendrikus van Liempt is getrouwd met Marie van Muilekom.

I Ib Johanna van Liempt, ook genaamd Jans, werd geboren te Rosmalen op 29 december 1884, en overleed te Nuland op 10 maart 1968. Zij was een dochter van Antonius (I). Zij was getrouwd met Marinus van Schayk, die geboren werd te Nuland op 20 januari 1882, en aldaar op 13 juni 1945 overleden is. Uit dit huwelijk werden geboren:

- 1 Johannes (Jo) van Schayk werd geboren op 25 november 1919 en overleed op 14 december 1985. Hij was getrouwd met Lamberta van den Berg;
- 2 Christina van Schayk is geboren op 2 november 1920. Zij is getrouwd met Antonius van de Ven, die geboren is op 24 november 1919;
- 3 Hendrika van Schayk is geboren te Rosmalen op 27 oktober 1922. Zij is op 12 mei 1949 getrouwd met Adrianus van der Veeke, die geboren is te Made en Drimmelen op 16 maart 1923, en overleden is te 's-Hertogenbosch op 23 augustus 1996;
- 4 Francisca van Schayk is geboren op 1 januari 1925. Zij is getrouwd met Cor van den Berg, die op 2 mei 1923 geboren is;
- 5 Antonius van Schayk;
- 6 Franciscus van Schayk;
- 7 Franciscus van Schayk.

De carbidlamp

Met het terugzetten van de klok treedt de wintertijd in. Dit betekent dat het vroeger donker is en de avonden dus langer worden. We moeten derhalve wat eerder

de lamp aansteken. Vandaag-de-dag is dat geen probleem: we drukken de knop in en we hebben licht, volop licht. Ook als we de straat op willen gaan, kunnen we vrij gemakkelijk licht maken. Met de moderne auto kunnen we dat zelfs op afstand. Maar ook met de fiets vraagt het niet meer dan een druk op de dynamo en we kunnen zien waar we fietsen.

Vroeger, 70 à 80 jaar, geleden was dit wel wat anders. Toen kende men voor binnenshuis enkel de petroleumlamp en de stallantaarn. En voor de fiets de carbidlamp. Over deze laatste gaat dit artikel.

Bijgaande foto toont u een carbidlamp die Heemcentrum 't Schoor in Udenhout in zijn verzameling heeft. Het woord carbidlamp zegt al dat hierbij het licht verkregen wordt door middel van carbid, een afkorting van Calciumcarbide. Dit is een verbinding van calcium en koolstof, een grauwe stof die gemakkelijk vocht opneemt. Door contact met water vormt die acetylene gas. Op basis van dit gegeven was de carbidlamp ontwikkeld. In de onderste ruimte (zie foto) werd carbid gedaan. En die moest goed droog zijn. Opzij bevond zich het waterreservoir. Door middel van het kraantje moest men heel voorzichtig wat water toelaten. Door het contact met het water vormde het carbid dan acetylene gas. Dit gas kon er slechts langs een kant, de brander, uit. Als men dan op dat moment langs het glazen deurtje aan de voorkant een brandende lucifer binnenbracht, ontvlamde het gas en had men licht. Het was zaak om de toevoer van het water precies te regelen, dan bleef de lamp keurig branden. De grootste fout die men kon maken, was te veel water toelaten, waardoor het carbid nat werd en *verzoop*. Wanneer zoiets onderweg gebeurde, kon men niets anders dan *in den donkere* naar huis fietsen of lopen. Thuis moest dan de hele troep zuiver gemaakt worden en dat vergde nogal wat tijd. Een ander gevaar was het verstopt raken van de (fijne) kanaaltjes. Toch gebeurde dit vrij regelmatig. Vandaar dat het gebruik van de carbidlamp grote securiteit eiste en heel wat meer ellende veroorzaakte dan de huidige fietslampen. Als men in die tijd met de fiets op stap ging en pas in het donker zou terugkomen, was het zaak de nodige voorbereidingen te treffen om te voorkomen dat men 's avonds zonder licht zat.

Het enige wat niet als een probleem werd ervaren, was het onderweg leegraken van het waterreservoir. De mensen waren ook toen vindingrijk. Een *plasje* bestaat immers ook voor het merendeel uit water. In elk geval bleek het heel geschikt om dit acetylene gas op te wekken! De carbidlamp had ook een paar voordelen ten opzichte van de dynamolamp van nu. Zo'n carbidlamp was niet afhankelijk van beweging. En in de winter als men koude handen kreeg bij het fietsen, kon men die warmen op het *hoedje* aan de bovenkant van de lamp (zie foto).

(Bron: Heemcentrum 't Schoor, Udenhout)

Harry van Zuijlen: Rusmollese van 't joar 1997

Henk de Werd

Rusmollese van 't joar, Rosmalenaar van 't jaar. Het is een van de vele typische dingen van Rosmalen, dat ons dorp op de kaart doet blijven. De Heemkundekring van Rosmalen heeft de benoeming ervan op zich genomen en de voordracht die de werkgroep onlangs aan het bestuur deed, werd met veel waardering overgenomen:

HARRY VAN ZUIJLEN.

Harry van Zuijlen mag met enige trots deze titel dragen. Hij wordt als zesde bijgeschreven in de eregalerij van Rosmalenaren van het jaar, naast Theo Rasenberg, Ingrid Thelissen, Harry Coppens, Dien Raaijmakers en Jacqueline Schippers. Als geen ander sprong en springt Harry van Zuijlen op de bres voor zijn geboorte- en woonplaats Rosmalen. Hij zag er het levenslicht als zoon van de Kruisstraatse bakker Louis van Zuijlen. Zoals vroeger gebruikelijk werd ook hij bakker en zo kwam hij in contact met ontelbare Rosmalenaren en leerde hij het dorp kennen als zijn binnenzak. Het Rosmalense dialect was daarbij de voertaal.

Het zware bakkersvak deed afbreuk aan zijn gezondheid. Hij werd afgekeurd en via *Driewerk*, tegenwoordig *Weenergroep* geheten, kwam Harry van Zuijlen als conciërge op de Krommenhoekschool van Jan Timmers. Hij bleek een gouden greep. Als geen ander kon hij met de kinderen omgaan en hij stond hen met raad en daad bij. Hij werd dan ook door de leerlingen aanbeden. Ze hingen als het ware aan zijn lippen. Bij het team en de ouders stond hij zeer terecht hoog in aanzien. In 1991 ging hij over naar de *Teleros*, *ROS-Kabelkrant* dus. Hier vooral kwam zijn Rosmalense hart naar voren. De Rosmalense berichtgevingen groeiden met de dag, omdat hij altijd en overal in het dorp met zijn camera aanwezig was. Hij wist de kabelkrant te lardereren met schitterende Rosmalense natuuroptnames en ook oude Rosmalense foto's bracht hij onder in een vaste rubriek. Als *Driekske*, niet te verwarren met Driek van Grette, gaf hij in de Rosmalense taal vaak ongezoeten commentaar op de politiek en haar besluitvorming. De Rosmalense Kabelkrant steeg tot een hoog niveau. Geen wonder, dat hij door Jan en alleman gelezen werd en dat duizenden Rosmalenaren in het verzet kwamen toen ook dit stukje Rosmalens erfgoed afgepakt dreigde te worden.

Harry van Zuijlen en Rosmalen. Een twee-eenheid. Dat bleek vorig jaar nog eens duidelijk tijdens het tennistournooi in het Rosmalense Autotron. Hij ergerde zich aan het feit, dat dit evenement gekoppeld werd aan de naam van Den Bosch, ondernam daartegen de nodige acties en wist zelfs TV-Brabant daarvoor warm te laten lopen. Hulde voor dit initiatief.

De grootste hobby van Harry van Zuijlen is de duivensport. Als duivenmelker spant hij zich voor meer dan 100% in voor het gehandicapte kind. Achter de jaarlijkse Sterrenparade, waarin duiven worden tentoongesteld en geveild, waarin artiesten belangeloos optreden, is Harry van Zuijlen de stuwende motor. Het evenement heeft al duizenden guldens in het laatje gebracht voor het Zorgkind in Rosmalen en wijde omgeving.

De Heemkundekring van Rusmolle

op v'r zuuk van 't kommitteej Rusmolle

benuumt

Harry van Zuijlen

tot

*Rusmollese
vant joar 1997*

*de veurzitter
van de Heemkundekring*

Th. Derksen

Namens 't kommitteej Rusmolle

Driek van Grette

Werkgroep en bestuur van de Heemkundekring Rosmalen brachten aan Harry van Zuijlen op maandag 26 januari 1998 persoonlijk het grote nieuws over. Theo Derksen vertelde over het werk van de Heemkundekring, bracht felicitaties over als voorzitter en overhandigde hem een fraai boeket bloemen. Henk de Werd kroop in de huid van Driek van Grette, die, onder de titel *Hij ha 't lef z'n köpke bove 't mèijvèlt öt te steke*, in ons sappig Rosmalens dialect toelichtte waarom Harry van Zuijlen deze eer te beurt was gevallen. Hij overhandigde de *Rusmollese van 't joar 1997* een fraaie oorkonde, het boek van Driek van Grette *En we blève Rusmollese* en *Het wiel van Rosmalen*, de overheerlijke lekkernij van zijn neef bakker Arnold van Zuijlen. Een prima promotie van onze Heemkundevereniging.

Neomisten in Rosmalen 6: Harry van Nuland

Henk de Werd

Mijn verhalen over onze Rosmalense priesterzonen zijn helaas even op de achtergrond geraakt, omdat andere publicaties voorrang verdienden. In *Rosmalla* 6-4 (december 1996) heb ik U het een en ander verteld over Herman van Helvoort uit Maliskamp, die in 1967 zijn eerste mis opdroeg in de Bernadettekerk aldaar. In dit artikel blikken we terug op de eerste mis van Harry van Nuland, veel beter bekend in ons dorp onder de naam *Harry van Bert Joosten*.

De Bossche Courant van 21-1-1933 meldt ons: "Voor de plechtige eerste H. Mis op eersten Paaschdag van den Eerw. heer van Nuland, in December 11. te Hastings tot priester gewijd, heeft zich een buurtcomité gevormd. Eereleden zijn de beide kerkmeesters P. v.d. Doelen en G. van Creij. Voorzitter de heer J. Ceelen. Secretaris de heer B. v.d. Plas. Penningmeester de heer A. Verstegen. Leden de heeren D. Verbiesen en W. Langens. Het ligt in de bedoeling der commissie gelden in te zamelen voor versiering alsook voor den jeugdigen neomist, die wellicht nog dit jaar naar de missie vertrekt, een geschenk aan te bieden."

Op 12-4-1933 schreef diezelfde krant: "A.s. Zondag, Eersten Paaschdag, hoopt onze dorpsgenoot den WelEerw. heer H. van Nuland van het Missiehuis van Cadier en Keer zijn plechtige eerste H. Mis te doen in zijn parochiekerk van St. Lambertus. Zijn Eerw. keert heden uit Engeland, alwaar hij priester gewijd is, naar ons land terug en wordt geplaatst als professor aan het Juvenaathuis der Orde te Nieuw-Herlaer, St. Michielsgestel. In ons dorp worden toebereidselen gemaakt dien dag tot een feestdag te maken om zoo uiting te geven aan de vreugde der Rosmalensche bevolking, dat een harer zonen tot priester gewijd is. Voor diegenen, die den neomist wenschen te complimenteren is daartoe gelegenheid van 1 tot 2 uur." Over dat feest schreef de Bossche Courant op 19 april 1933: "Heden had de WelEerw. heer H. van Nuland, van de Missie van Cadier en Keer, het groote voorrecht zijn eerste plechtige H. Mis te doen in zijn parochie. Ook voor zijn ouders, broers en zusters was deze dag stellig een onvergetelijke. Ook door het medeleven der bevolking. Zaterdagavond werd de Neomist, die met de auto van den heer G. van

Creij van Herlaer kwam, aan de grens der gemeente ontvangen door het feestcomité en toegesproken door den voorzitter den heer Ceelen, hoofd der Bijz. Jongenschool. Hedenmorgen reikte de jonge priester om 8½ uur de H. Communie uit aan familie en kennissen; zijn zusje deed de eerste H. Communie. Om half tien werd hij van zijn woning afgehaald door het feestcomité, Gardes d'honneur, vele bruidjes en de harmonie St. Cecilia. In den langen stoet reden tien auto's mee. Bij den ingang der kerk, alwaar onze beminde pastoor een toepasselijke versiering had aangebracht, werd hij ontvangen door de geestelijkheid. Ten 10 ure ving het plechtig H. Sacrificie aan. Presbyter-assistent was de Pastoor, diaken de Eerw. heer Houbraken, kapelaan, subdiaken de WelEerw. heer J. v.d. Donk S.M.A., Veghel, cere-

1933: Neomist Harry van Nuland, gezeten tussen zijn ouders Lambertus van Nuland (1876-1966) en Huiberdina van Nuland-van Doremalen (1882 - 1956). De foto werd gemaakt voor de ouderlijke boerderij in de Weidestraat, thans nog te bewonderen naast de Boerenbond. Coll. Henk de Werd.

moniaris de WelEerw. heer J. Verbiesen, acolythen Dom Minkels uit Rosmalen en de Eerw. heer B. v.d. Berg S.M.A., Moergestel. Verder waren nog aanwezig de WelEerw. Pater Koolen S.M.A. uit Goirle, Eerw. Broeder van Nuland en Eerw. Broeder Kuijpers. Onder de H. Mis hield de ZeerEerw. heer Pastoor een schoone predicatie. Hij schetste daarin de waardigheid en de taak van den priester en wenschte de ouders, broers en zusters geluk. Het zangkoor zong zeer verdienstelijk de Mis *Veni Creator* van Van de Laar. De orgelbegeleiding was in goede handen van den heer Ceelen. Na de H. Mis werd Laudate Domini van Tewissen gezongen. Als nu werd de jeugdige Leviet met denzelfden stoet huiswaarts gebracht. Hier sprak de voorzitter van het feestcomité hem in gloedvolle woorden toe en overhandigde de heer Ceelen hem een geschenk onder couvert voor zijn Missie. Daarna

Deze zijn de dagen die geen vergetelheid ooit zal uitwischen.

Ter vreugdevolle herinnering
aan mijn

H. Priesterwijding

en

Eerste Plechtige H. Mis

Hastings
(England)

Rosmalen

Ore Place Collage Parochia H. Lambertus
17 Dec. 1932 16 April 1933

HARRY VAN NULAND S. M. A.

O Goede Jezus, door mijne handen geoffer, zegen mijn dierbare ouders, broers en zusters, bloedverwanten en al degenen, die mij uit liefde tot U eenig goed gedaan hebben.

Maria, Moeder-maagd, Zoete Lieve Vrouwe, ik dank U dat Gij mij geleid hebt naar het altaar van Uw Zoon.

Kleine Heilige Theresia, slachtoffer voor de Priesters, verkrijg voor mij een grootere liefde tot God.

Druk: W. Bieker, Amstelveen (Holland)

Dit gedachtenisprentje herinnert ons aan de priesterwijding en eerste H. Mis van Harry van Nuland. Coll. Henk de Werd.

op 9-4-1994, 88 jaar oud, in het Missiehuis te Cadier en Keer in Limburg.

volgde een aubade van de harmonie St. Cecilia en de zangvereniging Oefening en Vermaak; de beide voorzitters spraken een gelukwensch. Van de receptie werd druk gebruik gemaakt. De jonge missionaris mocht nog verscheidene geschenken voor de missie in ontvangst nemen. Om 3 uur was een plechtig lof met processie. Celebrant was de WelEerw. heer Van Nuland, diaken Pater C. Koolen en subdiaken Pater J. v.d. Donk. Onder het lof hield de Neomist een toespraak, waarin hij uiting gaf aan zijn dankbaarheid. Voorlopig blijft pater Van Nuland in Europa. Binnen enkele weken gaat hij naar het Missiehuis in Engeland en in September komt hij als professor te Herlaer."

In december 1992 mocht Harry van Nuland zijn 60-jarig priesterfeest vieren. De Molen van 16-12-1992 vertelt ons, dat Harry van Nuland tot aan zijn pensionering leraar Oude Talen (Grieks en Latijn) is geweest, aanvankelijk op Herlaer te St.-Michielsgestel, later in Cadier en Keer. Pater van Nuland assisteerde verder vaak te Bemelen, waar hij ook diverse keren waarnemend pastoor is geweest. Harry van Nuland overleed

1941: Lambertus van Druenen overleden

Henk de Werd

1941 was voor de familie van Druenen te Hintham een waar rampjaar. Op de eerste dag van dat jaar overleed Leonardus van Druenen, nog maar 52 jaar oud. Ik heb U daarover uitgebreid verslag gedaan in *Rosmalla* 6-2 (juli 1996). Enkele weken na de dood van zoon Leonardus stierf zijn vader. De kalender wees 17 januari 1941 aan. De Bossche Courant van zaterdag 19-1-1941 meldt onder de titel *Lambertus van Druenen, Groote figuur aan de aannemerswereld ontvallen*: "Familie, maatschappij en kerk verliezen in hem voorbeeldig hoofd, nobel mensch en trouwe zoon. Te zijnen huize te Hintham is gisteren in den ouderdom van ruim 82 jaar overleden de heer Lambertus van Druenen Sr., president-commissaris der N.V. Aannemingsmaatschappij v.h. L. van Druenen en Zn. alhier. Wel zeer kort na het tragisch verscheiden van den heer Leonard van Druenen is hij zijn zoon in den dood gevolgd en andermaal verliest de aannemerswereld een hoogstaand en toegewijd vertegenwoordiger, de familie, de maatschappij en kerk een voorbeeldig huisvader, een nobel mensch en trouwe zoon. De werklust en energie waardoor de heer Van Druenen zich steeds gekenmerkt heeft en waardoor hij in zijn lang en door God gezegende leven zoveel bereikt heeft, waren in de aannemerswereld al-

gemeen bekend. Het zou te ver voeren een opsomming te geven van de zeer vele groote werken, welke deze aannemer niet alleen in Den Bosch en omgeving, maar over het geheele land, geleid heeft. Ondanks de groote bekendheid, welke hij deswege overal genoot, is de heer Van Druenen steeds gebleven een eenvoudig en nederig mensch, die ook bij zijn personeel (hij was werkgever over 80 à 100 mensen) die achting genoot, welke hij toekwam. Bij de autoriteiten en zijn medewerkers kon hij steeds vertrouwen genieten, omdat men wist met een serieuze werker, een man van degelijke opvatting en een kundig aannemer te doen te hebben. Hoe groot zijn naam en faam in de aannemerswereld was en welk vertrouwen gemeentelijke en provinciale overheid in hem stelden, kan blijken uit het feit, dat de heer Van Druenen o.m. dertig maal de opdracht van den Rijkswaterstaat kreeg tot het onderhoud van de Zuid-Willemsvaart. Hij is voorts gedurende bijna een halve eeuw aannemer geweest van openbare werken in deze gemeente en gedurende 40 jaren aannemer van werken bij den Provincialen Waterstaat. Het leven van den heer L. van Druenen Sr. loopt voor een groot deel parallel met het plaatselijke en parochiële leven van het dorp Hintham, blijkend uit de talrijke functies welke hij aldaar bekleed heeft. Zoo is hij gedurende 31 jaren lid geweest van den gemeenteraad van Rosmalen en vanaf de stichting in 1910 der parochiekerk der H. Moeder Anna te Hintham is hij onafgebroken lid geweest van het kerkbestuur. Zitting had hij o.m. als lid in het St. Annafonds aldaar, het Crisiscomité, het Comité tot afwerking van de Parochiekerk en hij was lid van den St. Annadag.

De Heer van Druenen was verder voorzitter van de R.K. Kiesvereniging afdeeling Hintham en 41 jaar lang hoofdman van het St. Anthoniusgilde. Bijna een kwart eeuw is hij lid geweest van het College van Zetters (Rijks-schattingen) en een groot aantal jaren was hij bestuurslid (tevens oprichter) van de ziekenkas *Broederhulp*, afdeeling Rosmalen en lid der Commissie tot wering van het schoolverzuim. In verband met de zeer vele en zeer groote verdiensten welke de thans overledene gehad heeft voor de parochie Hintham werd hij op 7 juni 1935 door Z.H. den Paus begiftigd met het gouden Eerekrus van verdiensten *Pro Ecclesia et Pontifice*. Deze onderscheiding had plaats op Pinksterdag 1935 ter gelegenheid van de viering van het zilveren jubileum der St. Anna-parochie te Hintham. Het was een onderscheiding waarmee de geheele parochie meeleefde, want naast zijn drukke dagelijksche werkzaamheden in het aannemersbedrijf wist de heer van Druenen nog tijd te vinden voor de belangen der parochie en in al die jaren van de dagen der stichting af is er als het ware in de Parochie Hintham niets tot stand gekomen of hij had daarin

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER
 den Weledelen Heer
LAMBERTUS VAN DRUENEN
 Lid van het R.K. Parochiaal Kerkbestuur te Hintham
 vanaf de oprichting.
 Lid der Eerewacht van het H. Sacrament,
 Begiftigd met het gouden Eerekrus
 „Pro Ecclesia et Pontifice“.
 Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.
 Weduwnaar van Mevrouw
Maria de Kleyn,
 geboren te Rosmalen 10 Juni 1858, en overleden te
 Hintham voorrens van de H.H. Sacramenten
 der Sterfenden. 17 Januari 1941.

Als een verstandige bouwmeester heb ik eenen
 goeden grondslag gelegd. De dag des Heeren zal
 de hoofsangheid van ieder werk aantonen.
 I Cor. III 10. 13.
 Heer de Heer voor Uw huis heeft mij versterkt.
 Ps. LXVIII: 10.
 Gedenk mijner dwaeghe mijn God! En vergeet de
 weldaden niet, die ik aan Uw huis gedaan heb.
 II Esdr. XIII: 14.
 Gaerne offerde hij sijnen tijd en moeite op om
 het goede tot stand te brengen.
 Hij deelde vromder mede; de hongerende opstijde
 hij, en de naakten voorzag hij van klederen.
 Tob. I 19. 20.
 Dagelijks ging hij op naar den tempel des Heeren,
 waarbij zijn godsvrucht aan de jeugdigen tot voor-
 beeld strekte.
 Vaartwel, dierbare kinderen en kleinkinderen, en
 bidt voor mij.
 Ik volg onze lieve moeder naar den hemel, en
 bid voor u.

Mijn Jezus, barmhartigheid (300 d. n.l.)
 Drukkerij H. Smit - St. Jorisstraat 16.

Bidprentje van Lambertus van Druenen. Coll. Henk de Werd.

een werkzaam aandeel. De stoere werker en krasse grijsaard met zijn groote en ongebogen figuur was bij oud en jong in de parochie bekend als de ijveraar voor het Huis des Heeren. Waakzaam was hij voor de belangen der parochie, alsmede voor alles dat strekte voor het algemeen welzijn zijner medeburgers. In hetzelfde jaar waarin hij met de Pauselijke onderscheiding begiftigd werd viel hem wegens zijn maatschappelijke verdiensten op 31 Augustus 1935 een Koninklijke onderscheiding ten deel, nl. die van Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Nog meer onderscheidingen heeft deze harde werker, maar bescheiden mensch zich in zijn leven moeten laten welgevallen. Zoo werd hij op 13 Juni 1927 gehuldigd als zilveren gemeenteraadslid bij welke gelegenheid hem een tegeltabelauw werd aangeboden. Nog het vorig jaar (17 Januari 1940) werd hij gefêteerd als Hoofdman gedurende 40 jaren van het gilde St. Antonius. Iets wat den heer Van Druenen zeer lief was en wat hij gedurende 30 jaren geweest is, was zijn lidmaatschap van den Nederlandschen Aannemersbond afdeeling Den Bosch, waarvan hij tevens mede-oprichter was en de eenige der leden die van de oprichting af tot dusver was overgebleven. Geen wonder dat hij in latere jaren trotsch ging op zijn eereidmaatschap. Ook was hij eereid en mede-oprichter van de Zuid-Nederlandsche Vereeniging van Werkgevers in het Wegenbouwbedrijf. De Gever van alle goed moge dezen, zijn trouwen en goede dienstknecht, dien Hij over vele dingen en zaken had aangesteld, beloonen met het eeuwige loon."

Diezelfde krant bood onder de titel *Bij den Dood van den Heer L. van Druenen Sr.* ook het volgende artikel ter lezing aan: "Heden werden wij voor de tweede maal in het zoo pas begonnen jaar opgeschrikt door de droeve tijding: Bart van Druenen is overleden. Namens de afd. 's-Hertogen-

Interieur van de Annakerk te Hintham ten tijde van Lambertus van Druenen. Coll. Henk de Werd.

bosch van den Nederlandschen Aannemersbond en Patroonsbond van de Bouwbedrijven in Nederland afd. 's-Hertogenbosch, waarvan de overledene oprichter en thans eereid was, betuigen wij ons hartelijk deelnemen met dit verscheiden. Allen voelen wij dat een verdienstelijk man uit ons midden is weggenomen, die nooit meer aangevuld kan worden. Hij was de eenige overlevende van de oprichters van onze afdeeling en volgde altijd nog op zijn hooge leeftijd de werkzaamheden van onzen N.A.P.B. en in het bijzonder die van de Bossche afdeeling. Iedereen luisterde

met belangstelling als Bart aan het woord was. Hij verstond de kunst om het nuttige met 't aangename dooreen te vlechten. God had hem gezegend met bijzondere gaven. Desweege werd hij ook onderscheiden. Zoo is het hem mogelijk geweest zijn bedrijf tot grooten bloei te brengen en dit in zijn leven nog te aanschouwen. Dat hij met droefenis zijn laatste dagen heeft moeten doorbrengen heeft ons allen diep getroffen. Wij zijn ervan overtuigd dat zijn werken en collegiale omgang met alle menschen ons tot een voorbeeld strekken mogen en hij alzoo onder ons zal blijven voortleven tot in lengte van jaren. Den Almachtige, die dit verdienstelijken leven tot op een hoogen ouderdom van 82 jaren in stand heeft gehouden, zij alle lof en dankbaarheid gegeven. Moge de droefheid der familie hierdoor verlicht worden, ziende op de rijke zegeningen, die hun allen in hun vader geschonken werden. Hij ruste met Gods vrede tot de wederopstanding in den jongsten dag. Het bestuur der afdeeling 's-Hertogenbosch van de N.A.P.B."

Over de uitvaart en begrafenis schreef de Bossche Courant van 21-1-1941 onder de titel *Plechtige uitvaart en begrafenis van L. van Druenen Sr.*: "In de St. Anna-parochiekerk te Hintham had heden de plechtige uitvaart plaats van wijlen den heer Lambertus van Druenen Sr. Het was een lange rouwstoet, die van het sterfhuis af kerkwaarts trok. De kist met het stoffelijk hulsel werd gedragen door leden van het personeel, terwijl een der jongsten de eereteekenen, die den overledene in zijn werkzaam leven waren verleend, op een zwarte zijden kussen droeg. Het was de Pauselijke onderscheiding *Pro Ecclesia et Pontifice* en de Orde van Oranje-Nassau en die van het gilde St. Antonius, hem verleend bij zijn 40-jarig lidmaatschap. Een groot aantal vooraanstaande persoonlijkheden woonde de plechtigheid bij, o.m. het bestuur en leden van den Nederlandschen Aannemersbond en van den Patroonsbond voor de Bouwbedrijven in Nederland en die van de afd. Den Bosch, het bestuur der Zuid-Nederlandsche Vereeniging van Werkgevers in het Bouwbedrijf, hoofden van dienst van de gemeente 's-Hertogenbosch en van het Geniecommandement Breda, alsmede talrijke collega's en vrienden van den overledene. De twee met rouw omfloerste vanen van het gilde gingen de stoet vooraf, terwijl de tamboers een doffen treurmarsch sloegen. In het Godshuis, dat geheel gevuld was, werd aan het in diepen rouw gehulde altaar de H. Mis van Requiem gecelebreerd door Pastoor Hoekx. Assistentie verleenden Pater Stanislaus en kapelaan Dekkers uit Rosmalen, terwijl aan een zij-altaar Pater Dr. van den Boom O.M. Cap. een H. Mis las. Het versterkt zangkoor onder leiding van den heer Lambermont voerde de meerstemmige Mis op eminente wijze uit, terwijl de orgelbegeleiding was toevertrouwd aan de bekwame handen van den heer Remmers."

De Bossche Courant van woensdag 22-1-1941 deed verslag van de begrafenis van L. van Druenen: "In aansluiting op ons verslag omtrent de ter aardebestelling van het stoffelijk overschot van wijlen den heer Lambert van Druenen deelen wij nog nader mede, dat op het graf werd gesproken door den heer Jac. van Dun, namens het hoofdbestuur van den Ned. Aannemersbond en Patroonsbond. De heer van Dun zeide: 'Terwijl wij nog diep onder den indruk zijn door het overlijden van onzen hooggeachten secretaris-penningmeester Leonard van Druenen, staan wij thans

na slechts 17 dagen aan het graf van zijn dierbaren vader, ons hooggeacht eere-
lid en aller vriend Lambert van Druenen. Het is voor mij een niet gemakkelijke taak
om ook nu weer bij dit droevig afscheid een woord te spreken, doch als voorzitter
der afdeeling 's-Hertogenbosch van den Nederlandschen Aannemersbond en Pa-
troonsbond voor de Bouwbedrijven in Nederland mede namens ons hoofdbestuur
en niet het minst als vriend van den dierbaren overledene en zijn nabestaanden,
acht ik mij dit tot een plicht. Allereerst gaan onze gedachten hierbij naar de zwaar
bedroefde familieleden, waarmede wij innig medeleven en ook diep onder den in-
druk zijn. Laat de overtuiging, dat God hun vader reeds met zijn zoon Leonard in
het eeuwige geluk heeft vereenigd een troost zijn, omdat wij overtuigd zijn dat het
beiden hier op aarde door hun voorbeeldige levenswijze hebben verdiend. Bart van
Druenen, ik noem U zoo omdat ik weet, dat gij niet zoudt willen dat ik anders tot
U spreken zou, ik bedank U namens ons hoofdbestuur, bestuur en leden onzer af-
deeling voor Uw krachtdadige steun, welken gij 37 jaar geleden hebt verleend bij
het oprichten onzer afdeeling, maar vooral omdat gij er zoveel toe hebt bijgedra-
gen om onze afdeeling te doen voortbestaan. Gij waart een voorbeeldig lid, want
niettegenstaande Uw hoogen leeftijd en sedert de laatste jaren practisch buiten het
bedrijf staande, wist gij steeds de goede stemming op onze vergadering te bevorde-
ren. Zonder eenige nevenbedoeling hebt gij altijd geijverd voor de belangen van
den Aannemersbond en daardoor ook Uw bedrijf tot grooten bloei gebracht. Uw
noble karakter en Uw rechtvaardigheidsgevoel hebben mij persoonlijk en zeer ze-
ker ook onze leden dikwijls tot voorbeeld gediend. Grootsch waren wij met de aan
U verleende en verdiende Pauselijke en Koninklijke onderscheidingen. Voor alles
wat gij gedurende vele jaren voor ons bent geweest betuig ik U onze eerbiedige
hulde en hartelijken dank. Persoonlijk dank ik U voor de groote vriendschap, die
ik in de 20 jaren dat wij als bestuursleden hebben samengewerkt, van U heb mogen
ondervinden, waaraan ik steeds de aangenaamste herinneringen zal bewaren. Op
vaderlijke wijze hebt gij mij steeds in de vervulling van mijn taak als voorzitter bij-
gestaan, hetgeen mij nog zoo duidelijk is gebleken bij ons laatste onderhoud, dat
ik eenige dagen geleden nog met U mocht hebben. Uw verlangen dat gij mij toen
hebt kenbaar gemaakt en waarmede ook de belangen onzer afdeeling nog na Uw
heengaan zullen worden gediend, zal ik in onze eerstvolgende algemene vergade-
ring ter tafel brengen en ik ben er zeker van dat al onze leden daarmede zullen in-
stemmen. Vriend Bart, wij moeten nu U gaan verlaten, maar vergeten doen wij U
niet. Wij zullen in Uw geest voortbouwen aan het werk waarvoor de fundeering
eens door U mede werd gelegd en ik spreek hierbij de hoop uit, dat het ook Uw
zoon Lambert met Gods hulp gegeven moge zijn om de voetsporen van U en Uw
zoon Leonard te kunnen volgen, waarbij ik denk aan de treffende woorden welke
de hoofdingenieur der Rijkswaterstaat, de heer Kempus, heeft gesproken ter nage-
dachtenis van onzen vriend Leonard, alvorens tot opening der inschrijvingsbiljetten
over te gaan, omdat dezelfde woorden ook geheel op U van toepassing zijn. Vriend
Bart, rust in vrede. Een zoon van den overledene dankte voor de laatste eer zijn
vader bewezen. De plechtigheid nam hiermede een einde." De familie betaalde
voor zijn uitvaart en begrafenis f 384,25 aan de kerk van Hintham.

Inhoud

1	In memoriam M'rie de Wit
2	<i>Wim Veekens</i>
	Rosmalense toponiemen 3
5	Kinderliedjes 18
6	<i>Harry Coppens</i>
	Voor U gehoord 13
8	<i>W. Leenman</i>
	Het stenen tijdperk
10	<i>W. Leenman</i>
	Een verbroederingsfeest bij de bureu (Empel)
11	<i>W. Leenman</i>
	"Geef die klok terug"
12	<i>Martien Veekens</i>
	"Rosmalen mag trots zijn op zijn wapen" 2
17	<i>E.M. Dolne</i>
	Augustines Godefrida uit Rosmalen
19	<i>J.C.M. Poelman</i>
	Van klooster tot psychiatrisch ziekenhuis 23
22	<i>Jan Verhoeven</i>
	Boerderijen van familie Van de Broek
27	
	De kapelaan die de duivel in de kerk zag zitten
28	<i>Albert Pennings</i>
	Boerderij In St. Jan 2: de familie Van Liempt
30	
	De carbidlamp
32	<i>Henk de Werd</i>
	Rusmollese van 't joar 1997
33	<i>Henk de Werd</i>
	Neomisten in Rosmalen 6: Harry van Nuland
36	
	1941: Lambertus van Druenen overleden

Sponsors

De uitgave van *Rosmalla* is mede mogelijk door financiële steun van (tenzij anders vermeld zijn alle bedrijven in Rosmalen gevestigd): Abelen BV, Makelaarskantoor, Burg. Mazairac-laan 2; Van Grinsven Sanidrome, Raadhuisstraat 4c; Bouwmans BV, J., Benzinestation, Westeind 2; Van Creij & Van Hoek BV Grondweg- en waterbouw, Huisbergenweg 6; E.T.I.Bureau Linnenbank BV, Stationstraat 13; Eijkelenburg, Van, Bouwbedrijf, Stationsplein 1; Foto Stijntjes, Molenhoekpassage 5; Glou-demans BV, W., Hintham 117; Heij-mans NV, Ver. Bedrijven, Graafse-baan 13; Hoedemakers en Zonen BV, Aannemersbedrijf P., Hintham 68; Huijbregts en Peters Notarissen, Hoff v. Hollantlaan 5; Jaropa Hol-ding BV, J. Stienstra, Bruistensingel 100, Den Bosch; Lambermont BV Assurantiebedrijf, A., Burg. Wolters-straat 1; Robyto Holding BV, Biest-kampweg 2; Ginderzande BV Van Mierlo, Mr. J., Striensestraat 44; Modecentrum C. van de Graaf, Dorpsstraat 10; Piels, Technisch in-stallatiebedrijf, Friezenstraat 7; Rabo-bank Rosmalen, Raadhuisstraat 1; Schijndel Grondwerken BV, v., Raad-huisstraat 12; Timmers BV Bouwbe-drijf, Heikampweg 6; Uden BV, Aan-nemersbedrijf A. v., Vliertwijksestr. 38c; Verbiesen, Brood- en banketbak-ker J., Molenstraat 34; Voets Weg- en Waterbouw, Gebr., Pinksterbloem-straat 4; V.O.F. Gebr. v.d. Plas, Schild-ersbedrijf, Graafsebaan 5; Pe & Pe Schilders BV, Hofkesweg 3a.

WIJ GAAN NOG NIET VAN HIER

TER GELEGENHEID VAN DE

Dijf en twintig-jarige Echtsvereeniging

VAN DEN HEER

F. W. SMULDERS

EN MEVROUW

G. A. SMULDERS-HOFHUIS.

Wijze: *Du hast Diamanten und Ferlen.*

Wij zitten hier aardig te zamen,
En hebben hier dol veel plezier,
Wij hebben geen spijt dat wij kwamen;)
Neen dames! wij gaan niet van hier.) bis.

Men heeft hier een tal schoone dames,
En zwemt in een nektarrivier,
Men zou hier de wereld vergeten,)
Neen vrienden! wij gaan niet van hier.) bis.

Men zou hier van zelve herleven,
Al was men zoo dood als een pier,
Men leeft in een hemel op aarde,)
Neen, gasten! wij gaan niet van hier.) bis.

Al had men het land als een koetje,
Al had men het land als een stier,
Men wordt hier verkwikt en herboren,)
Neen, gasten! wij gaan niet van hier.) bis.

Gij het vriendelijkste paar der aarde,
Gij loktet ons hier voor plezier,
Wij blijven nog uren hier zitten,)
Dus vrienden! wij gaan niet van hier.) bis.

Ceremoniemeesters.

Rosmalen, 14 April 1891.

Stoomdruk van P. Stekvis & Zoon, 's-Bosch.

Van Jo Westerlaken kregen we deze tekst van een bruiloftslied uit het einde van de vorige eeuw. Wie kan ons meer vertellen over de achtergronden van dit lied? Reacties gaarne naar het redactieadres.